

M. A. Akşit Koleksiyonundan

3

Kültürlere göre Yenidoğana Saygı Felsefesi*

M. Arif AKŞİT**

* Her kültür yenidoğan evlatları bir geleceği olarak görür, ancak bunların sağlıklı ve kendi kültürlerinin devamlılığını istediği için farklı düşünce, görüşte olanların dışlandığı gözlenmekte, kısaca gelişime direnç, bireye değil, kültüre saygı isteği belirgin olarak izlenmektedir.

** Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji/Yenidoğan ve Pediatrik Genetik, emekli, Eskişehir

Ooooo

Eğitimin amacı kültürleşme olarak tanımlayanlar bunun mevcut düzenin devamlılığı olarak irdelerler. Her yeni nesil bu açıdan, eskisinin devamı olmalıdır. Nesiller bozuldu, artık eskisi gibi sevgi, saygı ve yaklaşım yok sık duyulanlardır.

Artık eskisi gibi iletişim olmadığımız söyleyenler, gençlerin elinde telefon ile sosyal medya ile anında binlerce kişi ile iletişim kurduklarını görmezden gelip, 2-3 kişinin birlikte sohbetini, sözel yaptıklarını esas kabul ederler. Söylenen bir saat sonra anımsanmazken, yazılı olanlar kalıcı olmakta, binlerce kişi, katkıda bulunabilmektedirler.

Artık bir suç, telefon ile medyaya yayılıp, anında saptanıp, karşı önlem alınmakta, kişinin olmadığı gibi inkarları boşa çıkmakta, bunun anlamı, insanlar artık kendilerini daha rahat, güvenli ve bir toplumun üyesi olmaktan gurur duyar olmuşlardır. Farklı kültürün elemanı, aktif yaşam boyutu geliştirmişlerdir.

Kültür tanımı bazı yerlerde kendi kültürel özelliğini tanımlamaktadır, burada ise B. Güvenç¹ yaklaşımından irdelenecektir. Sosyal Antropoloji Dersini iki Sömestr halinde Tıp Fakültesinde birinci sınıfta almış, ayrıca ödev de hazırlamış, not almıştım. Daha sonra Rektör olarak katıldığım toplantılarda, Güvenç Hoca ile birlikte uzun sohbetler kültür konusunda görüş alışverişi yapılmıştır.

Tarihte insan olarak erkek çocukların temel alındığı, bunların da asker olarak savaşabileceklerin sayıldığı dönemler olmuştur. Birçok kültürde bebek yenidoğan kızların gömüldüğü de bilinmektedir.

Buna karşın, kadın, anne cennetin ayaklar altına getirilmesi ötesi, Cengiz Hanın dediği gibi, “Ben Hanlar Hanı Cengiz, Hanım onaylarda uygulayın” bir geleneksel yapıdır. Nitekim bir çocuğun Hastanede yatması için onay anneden geçer.

Bu açıdan kültür boyutu geniş anlamda ele alınarak irdeleme yapılmıştır. Yorumlar yazara aittir.

Özet

Kültürlere göre Yenidoğana Saygı Felsefesi

Amaç: Kültürel yapılar, eğitim olarak yeni neslin kendi toplum yapısını genel sürdürmek amacını taşımaktadırlar. Bu açıdan kültürel yapı ve buna göre oluşan karakterlere göre genel yaklaşım bu Makalede incelenmektedir.

Dayanaklar/Kaynaklar: B. Güvenç kitabından esinlenerek Yazar yorum yapmaktadır.

Genel Yaklaşım: Kültürler grup olarak, 1) Göçebe Kültürü, 2) Tarım Kültürü, 3) Endüstri Kültürü, 4) Yüksek Teknoloji Kültürü, 5) Birey Hakları Kültürü, 6) Karma Kültür tanımlanmaktadır. Kültürel öğeler olarak: a) Aile Yapısı, b) Kültür Kaynakları, c) Çevre, d) Eğitim, e) Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare, f) İnsan Yapısı, g) Sağlık, h) Teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Eğitim sadece eğitim yapısı değil, tüm parametrelerde de etkinlik sağlamak istemektedir.

Sonuç: Kabile Kültürü, grup, klanın yücelmesi, Tarım Kültürü, yerleşimin öne çıkarıcı yapı, Endüstri Kültürü, iş ve görevin yapısı, Yüksek Teknoloji Globalizasyon, bir üst yönetimin kabulü, Birey Kültüründe ancak birey hakkının üstünlüğü ve gerçek rıza ve sorumluluk ile benliğini açılma boyutunda olmaktadır. Her birey çoklu kültürel yapı etkisinde olduğu da tanımlanmaktadır.

Yorum: Yaşamımızda sosyal etki olarak kültürel yapı, bizi etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel yapı ve öğelerinin eğitim ile ilişkisi

Outline

The Newborn Philosophy of respect, according to cultures

AIM: The basic perspective of the education about the cultural consideration, as the new generation look like them, their decisions and behaviours, even their way of talking look like them. Therefore, the six cultural aspects under parameters are in general structural concepts as indicated at this Article.

Grounding Aspects: B. Güvenç, as a Social Anthropology aspect, author is evaluated this assessment.

Introduction: As the cultures can be divided under 6 divisions as noted; 1) Gathering Culture, 2) Agriculture Culture, 3) Industry Culture, 4) High Technology Culture, 5) Civil Liberties and Rights Culture, 6) Mixed Cultural structures. As cultural parameters; a) Family structure, b) Sources of the Culture, c) Environment, d) Education, e) Administration; Religion, Government, Managing, f) Human structure, g) Health, h) Technology. Education not only at the education perspective, but other parameters be also in educative state, learning for application aspects.

Notions: From education targeting, Gathering, for the supreme of the clan, group, Agriculture for settlement, the place that they lived, At Industry Culture, the fabric, the job is the utmost importance, At the High Technology Culture, globalization, being under rule of upper manager, universally, as Civil Liberties, individual rights culture, the consent and responsibility. Each Person not only at same cultural aspects, mostly in a mixture of them.

Conclusion: In our lives, the social and cultural perspectives, effected and influenced our way of life and aiming of living.

Key Words: Cultural structures and the education affection to the relation of cultures

Giriş

Estudam-yenidogan

Kültürlerin farklılaşması temel anlamda teknolojinin ve buna bağlı ekonomik değişim sonunda geliştiği söylenebilir. Bir toplumdaki insanlar yaşamları ve varlıklarını sürdürmek açısından buna uygun yaklaşım yapmalıdırlar. Kültürlerin devamlılığı önemli ise, bu şekilde değişim boyutunu kabul etmek imkânsız gibi görülse de bu yavaş değişim olacağı için uyumlar oluşmaktadır.

Almanya'ya göçen yurttaşlar genel Tarım Kültüründe olsalar bile o ortamda Kabile Kültürüne geçmiş, sonra da yavaş Endüstri Kültürü yapısında olmuşlardır, bu değişim sonucunda da Almancı denilmiştir. Bu reddediş değil, bir farklı yapının tanımlanmasıdır.

Doğu Almanya ile bütünleşmede, tüm Türk işçileri görev dışı bırakılmış, ancak işlevleri mühendis olsa bile Doğu Almanların yapamadığı gözlenip tekrar işe alınmışlardır. Doğu Almanlar klasik Endüstri Kültürü yapısında iken, Batı Almanya Yüksek Teknoloji Kültürel yapısında olduğundan, işin inceliğini, aletleri, daha doğrusu makineleri kullanamamışlardır. Bu açıdan da dışlanmışlardır.

Almanya'da kendi izlenimim, bir duvara sıva yapılacak iken, Doğu Alman, kişi mühendis imiş, ölçüyor, hesaplıyor ve sonra sıva yapıyor, diğerleri göz kararı ile alıp, ona göre yapıyor, az ise tekrar alıyor, çok ise fazlasını geri döküyordu. Diğerleri tam dozunda almaya çaba gösteriyordu. Yapılmaya çalışılan şey, kahvehane, Almanca Kafe oluşturmak idi. Türklerin işlettiği dolu iken, Almanların ki boş idi. Bakınca, her kişi geliyor, sohbet ediyor, gerekirse bedava çay verilirken, diğer yerde garson tepede, ne isterseniz diyor, bir bakıma istek yoksa kalkın der gibi idiler. Bahçelerde dolan kişiler, geliyor, konuşuyor, sohbet ediyor ama yiyen masalar daha az idi. Köşede 4 yer varken, bunun üçü Türkler almış, şimdi dördüncü olacak, farklı olsun diye yapı ve düzenleme yapılmakta idi. Benden de görüş aldılar. Önerim dondurma ve hazır börek gibi alıp, yiyecekler satmaları oldu. Burada Endüstri yapısında bir değişim, kısaca Yüksek Teknoloji yapısı olmalı dedim.

Zamanımızda internet ve TV gibi faktörler gelişim değil, bozulmayı, yalan ve yanlış yayınlar ile insanları şaşırtmaktalar. Bir bakıma güven duygusunu sarsmaktalar, bu açıdan yasal kanıtsız, varsayımlı olanlara cezalar Avrupa'da giderek yaygınlaşıyor iken, Ülkemizde de hazırlıklar gözlenmektedir.

Örnek olarak, komşumuz pankreas başı kanseri oldu, kendisi İnşaat Mühendisi Profesörü idi, internette kanser tedavisi konusunda bir yayın görmüş, ailesi de zorla kullanmasını önermiş. Ben de iletirsen incelerim dedim. Kayısı çekirdeği siyanür kapsar, bunun tedavi ile ilişkisi olmamalıdır. Yayın sanki faydalı gibi sunmakta idi. Daha geniş inceledim, 1926 yılında Amerika'da bir ünite açılmış, 1928 yılında hiç etkisi olmadığı için kapatılmış. 1938 yılında bir beyzbolcuyu iyileştirmiş, olmayan şeyi kullanmış, bu fason ekleme, ayrıca 1946 yılında Japon Firma incelemiş, bu firma mekanik cihazların kontrolü üzerinde faaliyet gösteriyor, yine fason haber. İşin enteresan tarafı, bundan menfaat temin edecek kişi, firma olmaması. Bu kayısı çekirdeği satan, ayrıca kullanma boyutu ile bir kaynak olmadığı da açıktır. Olay saptırma, kişiler adı doğru ama zaman ve konu ile ilgisi yok, boyutlar farklı ama binlerce kaynağı alan ve okuyan var.

Yüksek Teknoloji Kültüründe bu gözlenmektedir, Ülkemizde bir zakkum olayı yaşanmıştır. Zakkum bir zehirli bitki olup, bundan iki anti-kansorejen madde oluşturulduğu belirtilir. Söğüt dallarından da aspirine benzer madde çıkar, ama bizler aspirin kullanırız. Tedavi edilen tek

Estudam-yenidogan

olgu belirtilmemiştir, ama televizyonda Hacettepe Onkoloji Servisinde tedavi olan hastalar bizi zakkum iyileştirdi dediler, Başhekim arkadaşımız idi, hepsi tam medikal tedavi alıyorlar, zakkum kullandıklarını bilmiyorduk dediler. Amerika testinde yabancı cisim reaksiyonu sanki tedavi eder sunuldu, kekik 25 kat fazla etki yapmasına karşın, düşük etki bile sanki yapıyor diye sunuldu. Ancak zakkum kullananlardan ölenlerin çok yüksek sayıda olduğu da bilinmektedir. Birisi pazarlamadı, fayda sadece sübjektif idi, gerçek oldu yoktu, niye bu reklama ihtiyaç duyuldu, bunu ortaya atan hekim sadece Dahiliye Uzmanı olup, bu konularda tecrübe ve uzmanlığı da yoktu. Toplum inanmak istedi. İnsanların ilk yapısı gibi, bazı doğa üstü, bir mucize gibi şeylere inanç giderek artmakta, oluşmaktadır.

İletişimin boyutu ile, bazı temel nitelikler bilim ile alakalı olmasa bile, insanlar inanmak istemesi ile, klasik yapı ile algılarda değişim boyutları, yalan ve yanlış olsa da dikkate alınmalıdır. Teknolojinin gelişimi ile iletişim ve ilişki, bireysel ve grup olarak fiziksel yerine, bir medyada oluşmaktadır.

Tıp Fakültesi öğrencileri, mezun olduktan sonra da benimle iletişim ve ilişkinin sürdürülmesini istediler. Nasıl olacak siye sorunca, Facebook hesabı açın ve her gün bize bazı vurgular yapın dediler. Hesap açtım, hemen dört bini geçen takipçim oldu, en üst sayı Beşbin imiş, onu da diğer yöntemler ile yapmaktayım.

Kültürel Yapılanma

İnsanların bir grup, topluluk olarak bazı özellikleri oluşmaktadır. Bunların ortak yapılanması ile tanımlanan Kültürler klasik yapı olarak:

- 1) Göçebe Kültürü:
- 2) Tarım Kültürü:
- 3) Endüstri Kültürü:
- 4) Yüksek Teknoloji Kültürü:
- 5) Birey Hakları Kültürü:
- 6) Karma Kültür:

Kültürlerin ortak tanımlanan özellikleri onları gruplaşmaya sokmaktadır. Her bir Kültürü oluşturan başlıca öğeler, 8, 88, 888 gibi tanımlanmakta olup, burada 8’li boyut olarak sunulacaktır. Bunlar:

- a) Aile Yapısı:
- b) Kültür Kaynakları:
- c) Çevre:
- d) Eğitim:
- e) Yönetim boyutu; Din, Devlet, Yönetim:
- f) İnsan Yapısı:
- g) Sağlık:
- h) Teknoloji:

Bu 6 kültür yapısı 8 öge altında irdeleme yapılacak, yenidoğan algısı özellikle değinilecektir.

Tablo 1: Genel Kültürel Yapı: Göçebe Kültürü

Aile	Daha küçük gruplar altında toplanılır. Var olma boyutunda olurlar, bir düşmana veya soruna karşı birleşik yapı olurlar.
-------------	---

	<p>Kabile, kendi aralarında ortak duygu ve düşüncelerde birleşme ile aynı yolda yürüyerek varlığını sürdürmesi beklenir. Futbol takımlarında benzer durum gözlenir, nerede olursa olsun, birlikte olur, bir arada yürekler çarpar.</p> <p>Başka kültürel yapıda da olsa, bir kişi başka yer göç ederse bu yapıya bürünür, ortak özellik daha az olması yeterlidir, ortak düşmana, ortak soruna karşı bütünleşmedir. Almancı denilen kesim bu şekilde, orada daha önce gidenler ile aynı kabile zihniyeti oluşturarak varlığını sağlamışlardır.</p> <p>Başlıca değerler, aile birlikteliği sağlayan değerlere inanmak, onlarla bir olmaktır.</p>
Kaynaklar, Sanat	<p>Kaynaklar, kabilenin var oluş, bir oluşum boyutu olmalıdır. Sıklıkla destan, epik hikayelere dayanır.</p> <p>Örneğin Yazar olarak, Bizler için Orta Asya Fergana Bölgesinden gelmiş olmak, Akşit, toplumu aydınlan hoca kesimi, beyaz güneş olarak, onlarda karanlık olamayacağı daima ileri olunacağı söylenir. Halen mensupların temel görevleri öğretmenlik olmaktadır.</p> <p>Ailenin her ferдинin özellikle resim gibi sanat ile uğraşması beklenir.</p> <p>Mutlaka bir epik hikayeler ile desteklenmektedir.</p>
Çevre	<p>Genel yapı, çevre kirlenirse başka çevrede yapılıp, yerleşilir. İşçi olarak Almanya'ya giden çiftçiler, işi öğrenme ötesinde gayretleri önemlidir. Bu açıdan uyum için kendi aile çevresi önemli yer tutar, geniş aile yapısında bir koloni oluşturmuşlardır</p> <p>Çevre tabiatan, kurum yapısında Endüstri kültürü olması kabul edilmiştir, edilmelidir.</p>
Eğitim	<p>Kabile bir anlamda geniş aile gibidir. Her kişinin öğrenmesi ve bilmesi gerekenler, genellikle yaşlı kadınlar tarafından öğretilir. Bilgi ziyade beceri ağırlıklıdır. Becerisi çocuklukta bile yoksa, başka yöne yönlendirilir.</p> <p>Kişinin talebi ve rızası önemli değildir, öngörüleni yapmalıdır. Aynı şey evleneceği kişi içinde böyledir, beşik kertmesi sık rastlanır, çocuk iken eşleşme tamamlanır.</p> <p>Aile olarak her bir yapıda kendisine göre bir özellik oluşturulur. Bir renk, bir simge veya bir fikir genel kabul olandır. Kalıp çok kesin yapılmış ise sorunlar çıkar, geniş, ilkesel ise kabulü önemlidir.</p> <p>Mevlana kim ve ne olursan ol gel demıştır. Kimseye inanışa veya durumuna bakılmamıştır. Bir şey empoze ve zorlama, eğitim de kasti yok, sadece rıza gözetilmiş, fiile bak, faile bakma denilmiştir. Bu Ahmet Yesevi, Bektaş Veli ve bizim Akşit sülalesinde de geçerlidir.</p> <p>Çocuklar 6 yaşından beri, mutlaka toplantıda son söz verilir, çocuktan al haberi geçerliliğini korumaktadır. Bu şekilde eğitim bu yaşta toplumsal önemli olmaktadır. Kızma değil, neden yaptığı, gerekçe de dayanakları sorulur. Özür dilerse affedilir.</p> <p>Bazı kabileler, dini tarikat olgusunu alarak, bunları kutsal boyuta taşıyarak, bir ellenemez kalıp için yapılması gerekli denilir. Kuran 109/6 <i>Sizin din/inanışınız size, bizimki bize görüşünü bile saptırarak bir simge yaparlar.</i></p> <p>Eğitim, kabilenin özellikleri, yapısı ve buna uyumu öğrenimidir, diploma almak değil, bilmek, uygulamak gereklidir.</p>

	Başlıca üç tür eğitim vardır, a) Yönetici yetişmesi, b) hizmet elemanı, memur yapısında olması, c) emirleri yapan kişi olmasıdır. Bireyin zeka ve kapasitesine göre farklı sınıflarda eğitim alınabilir.
Yönetim, Din, Devlet	<p>Yönetim gücünü arttırmak için, tarihsel epik boyut ile inanış, din yapılanması ile gücü artırıcı özelliklere başvurulur. Bu usulleri bilen ata denir, ama sıklıkla yaşlı kadınlar örf, adet ve gelenek diyerek regüle ederler.</p> <p>Her işin yapılışında bir kabileye ait yaklaşım vardır, buna göre dualar aynı olmalı, bazı kutsal yaklaşımlar yapılmalıdır. Örnek olarak, bir Fenerbahçe taraftarı bölümüne sarı kıyafet uygun iken, kırmızı renk ile girmek, kendinizin dışlanması ötesinde bir sorunla karşılaşsınız. Hemen Türk Bayrağı şeklinde yapı ile ancak kurtulabilirsiniz.</p> <p>Tarikatlarda da bu şekildedir, Salata dururken, elinizi bağlama şekli bile ayırıcılık yaratabilir.</p> <p>Yaratıcı, yaratan kavramı, put, tanrı olarak yapılanmalı, ona ibadet, tapınma ve ona ödülleri oluşturulmalıdır ki, benzeri yöneticiye de verilebilsin. La İlah, illallah sözünde bile boza açıktır, Tanrı yoktur Allah vardır derken, bu Allaktan başka tanrı Yoktur denilerek, tanrı oluşturulmaktadır. Kuran 44 yerde Tanrı yok, 7 yerde ilah yok derken, yine tanrı konumuna sokulmalıdır. İncil “<i>God is love</i>” derken, Tanrı sizi sevmesi için şu davranışları yapmalısınız denir, Allah sevgidir, inananlar sevgide ileri ve taşkındırlar denir. Kuran 49/14: <i>Bedeviler: "İman ettik." dediler. De ki: "Siz iman etmediniz. Ancak Eslemna/Kurala uyduk deyin. İman sizin kalplerinize girmemiştir"</i> açık ve nettir, inanmak değil, yapılan kalıplara uymaktır. Bu Kültürde din kavramı kurala uymak, ibadet belirli törensel işlemleri yapmaktır, ancak ibadet/abd, çalışarak değer üretmek, emek anlamında olduğu özenle kaçırılmaktadır.</p> <p>Yönetim, bizden olsun, ne olursa olsun der.</p> <p>Birey sadece ekibe hizmet etmek ile görevlidir, emirleri yapmalıdır.</p> <p>Yönetim Türk Boylarında, TOY denilen kurul toplanarak karar verilir. Başkan, kabile başkanı olarak toplanır. Başlıca katılanlar; a) Taraflar; iddia ve savunma tarafı, b) Kadı, hakim rolü ile, c) Eğitilmiş kişiler; Hoca/öğretmen, yaşlı anneler, ustabaşı, konu hakkında bilgi ve becerisi olanlar, d) Toplumda yer olan kişiler; yaşlı ve gençler. Ortak akıl, görüş olarak değil, alınan kararlar, fayda, barış ve bireylerin hakları üzerine olmalı, gerekirse örf, adet ve geleneklerde değişim yapılabilecektir.</p> <p>Karada zarar ve zulüm, zorbalık kabul edilemez. Dayağı, tüm insanların olduğu ortada, iddia sahibi atar, pişmanlık ile ceza değiştirilir.</p> <p>Klasik kabile kararlarında kabile şefi, ibret olsun diye zorbalık ile aktif ortada yapılır, dayanak mutlaka tanrısal, dini nedenlere bağlanır, karşılık olmaması için, işkence ile uygulanmalıdır. Amaç, korku yaratmaktır, bu şekilde yönetim gücü etkinliği gösterdiği sanılır, tersine zalimlik ortaya konulmuş olur. Birçok durumda, ölüm kurtuluş olmaktadır.</p>
İnsan	<p>Kabile elbette insanlardan oluşur ama insanlar bu kabile için öncelikle kendilerini feda etmeyi öğrenmelidirler.</p> <p>Vatan, millet ve bayrak için feda etmek değil, bir amir yap derse yapmak zorundadır.</p>

	<p>Peygamber bir şey söyleyince, Kuran dayanağı, gerekçe ve açıklama istenirmiş, yoksa kabul edilmezmiş. Mekke için gidip, Hudeybiye Antlaşması kabul edilmemiş. Fetih ne demek diye sormuşlar, savaş ve barışı biliriz, kavramadık demişler, Kuran fetih suresi açıklanıp kabul etmişler. Hendek Savaşında bedel ödemeyi de kabul etmemişler, gerekçe ve dayanak kabul görmemiş, reddedilmiş. Peygamber dedi yapmak zorundayız kavramı olmamış, ancak bu Kültürde bu vardır. Zamanımızda belirtilen tartışmasız emir gibi olması, farklı kültürün anlamında olmaktadır.</p> <p>Her birey asker olarak, emir, komuta altında çalışması istenir. İnsan kul olmalı denilmesi, kul, köle aynı sıfattan gelir. Kuran tanımı ise budun, kısaca insan, kişi, birey demektir, kelimeler oynanır ve kültürün istediği anlama çekilir.</p> <p>Kalıpları öğrenen, kalıba uyan kişi bu Kültürün has adamıdır. Örnek: Tıp Öğrencisi ikinci sınıf iken, bizi maça, tezahürat için götürdüler. Bize amigo, bizden büyük abimiz, elimizdekini okumak için işaret ediyor, biz de okuyorduk. “<i>Hakem, hakem</i>” diyoruz”, “<i>bu tezahürat oluyor</i>” dedi, kağıtta öyle yazıyor diye bize kızdı. “<i>Biz hekimiz, ağzımıza kötü söz yakışmaz, Atatürk sporunun ahlaklı ve çevik olanı severim demiş, biz ondan çıkamayız</i>” dedik. Bir daha götürülmedik, ama bize daima saygı duyulmuştur. Kabile kültüründe uymayan davranıştır, emir yazılı verilmiş ama yapılmamıştır.</p> <p>Gelecek nesillerde aynı yapıyı devam ettirmesi için epik hikayeler, fantezi ile bu yapıya katılma, orada bulunma algısı yaratılmak istenmektedir. Kutsanmış suyu içen, davranışta bulunan ve kutsanan kişiler algısı, vaftiz boyutu belirgindir. Gusül abdesti bu şekilde yapanlar vardır, bu kültürel boyuttur, temizlik ötesine taşınan bir yapı oluşturulmaktadır.</p> <p>Dini fanteziye karşı bilimsel olarak karşı çıkmak, çarpılırsın denilerek karşı çıkılır. Büyücüler bile bilim üzeredir, el çabukluğu ve göz boyama ile yaparlar. Sakın bunları bu kültürde olana söylemeyin.</p>
Sağlık	<p>Sağlıklı olunursa insan ve yapı oluşturulabilir, bu nedenle her an için savaşacak kişi, kısaca sağlıklı olan gereklidir.</p> <p>Engelli olanlar dışlanır, onlar bir bakıma ölüm boyutuna itilirler. Yaşlılar Eskimo Kültüründe aylara yem yapılırlar, kutsal tören uygulanır. Güneş çocuğu denilerek, albino kutsanır, sonra tanrılara kurban edilir, çünkü körlük başlar.</p> <p>Dedeler, atalar, bebekleri buzlu kaynak suyuna batırırlar, hipotermi yaparlar, sağlıklı olan yaşasın diye eliminasyon yapılır.</p> <p>40 gün içinde toparlanmayan çocuk, ölmesi doğaldır. Basit olarak anne memesinden kesilir, süt verilir, çocuk sık hastalanır ve ölür.</p> <p>Hasta olanlar toplumdan ayrılır ve ölürler. Kriter işimize yaramazdır.</p> <p>Kore Savaşında esir Türk askerleri, hasta olanları içlerine alır, bir küme ekinde ısıtırlar, beslerler imiş, ölüm olmamış. Amerikan esirlerinde %15 esir ölmekte imiş. Türk kabile anlayışında hasta bakılır, özen gösterilir, ama bu kültürel yapının genel kavramı öldürmektir. Türkler Tarım Kültürü yapısını Kabile Kültüründe de olduğu görülmektedir.</p>

	Orta Asya yapısında kaleler olmadan tüm ülkeye hakim olabilmek, insanı sağlık boyutu ile korunması, gözetilmesinin önemi açısından ele alınabilir.
Teknoloji	<p>Teknoloji beceri üzerine olduğu görülmektedir. Avcılık erkek işi iken, avı işlemek kadın işidir. Derisi, organlarını, yemek ve gelecek için saklamak önemlidir.</p> <p>Zamanımızda ise, parayı erkek kazanır, kadın ise onu gelecek için saklar, altın olarak boynunda sakladığı unutulmamalıdır. Evlenmeden önce kadın, ekonomik desteği (Mehir) almadan kabul etmez, bunu saklar ve geliştirir.</p> <p>Ev kadının hakimiyetindedir, çocuk da kadına aittir. Buna benzer, aslanlar eğer erkek aslan değişir ise, 6-8 dişi aslan yeni erkeğin olur, tüm bebek aslanlar boğularak öldürülür. Buna benzer, başkasının çocuğuna sahip kabile olur.</p> <p>Beceri ancak tümü hizmet için kullanılmalı, bireyin cihazı anlamında olamaz. Şoför, teknisyen gibi iş yapar, patron kabile reisidir. Hatta kadınlar bile reisin eşleridir ama cinsel ilişkiye giremezler. Aile genel kavramdır, ama ilişkilerde çocuğun kimin olduğu öne çıkar.</p>

Genel Kabile Kültürel yapı tanımlanmıştır, zaman sürecinde farklı algılarda, spor takımı, bir gezideki yapı, yurtdışı birliktelikte Kabile Kültürü yapısı gözlenmesi doğaldır, var olmak, birlikte olmak için oluşurlar. Zaman içinde hatıralarda bu yaklaşımın, epik hikaye şeklinde dönüştüğü de gözlenir.

Yenidogan açısından Klasik Göçebe Kültürü yapısı:

- a) **Aile Yapısı:** Bebeğin kimliği önemlidir. Bu açıdan bir şecere oluşmalıdır. Genel nikah yapısı, erkek bir meydana çıkar, beraberinde altın ve diğer bedelleri sunar, kadın isterse çıkar, el sıkışırlar ve nikah olmuş olur. Burada kadın korunmalıdır. Sıklıkla çocukluk çağında eşler seçilir ama, buluş çağında gelince, kadınlar adet gördükten sonra bu işlem tamamlanır. Ancak toplumlar bunu saptırmaktadırlar, Peygamber 9 yıl adet görmüş eşi ile evlenmiş, bunu 9 yaşında evlendiği söylenmiştir, halbuki 23 yaşında iki yaş büyük ablası varmış denir. Çocuğun bağlanacağı aile açısından önemlidir.

Sorun olmaması için, iki saatlik evlilik gibi (Muta nikahı) özellikle İran yaklaşımları da yapıldığı gözlenmektedir. Kısaca resmi sıfatı olmayan olmasının diyedir. Amerika'da bazı kasabalarda trafik kazasından öldü denilenler, zina cezası uygulananlar olduğu söylenir. İslam'da yoktur, eski Kabile Kültüründe vardır.

Çocuk oluşmadan önce, anne öne çıkar, eşler birbiri ile sosyal uyumlu olmalı, toplumun kabul ettiği evlilik, daha doğrusu çocuk olmalıdır. Amaç çocukların farklı sınıfa geçmemesi, kendi kalıbına uyması, burada yaşaması sağlanmalıdır, isyan etmemelidir. Köleler köle olarak kalmalıdır. Beyazlar, Kafkas Kökenliler cinsel kullanmış, çocuk olmuş ise, bunlar ayrı tutulur ve ölümüne bırakılır veya sürgüne gönderilir. Basit olarak ayaklarında ayakkabı olmayan çocuklar, itilen, horlananlardır, Heidi hikayesinde bu nedenle ayakkabı giymemiştir.

Gebelik istenen ve beklenen ise anneye iş verilmez, tersi ise anne son güne kadar çalışır, hatta kaynana karnına oturabilir, çocuğun düşmesi istenir.

Prematürelerin ölmesi istenir, emzirilmez, yıkanmaz, temizlenmez, soğuk su ile yıkanır, bunu anne değil, büyükler yaparlar.

Türk Kabile Kültürel yapısında anne ve bebek çıplak ve meme üstünde tutulur, ayrıca şekerli su (lohusa şerbeti) ve özel olarak beslenir. Bebek ile anne 40gün birliktedir. Prematüreler de daha uzun kalırlar.

Estudam-yenidogan

Aradan iki ezan geçmeden beslenmesin kuralı bebeğin toparlanması için bir süre olarak tanımlanır, diğerleri için hemen meme tutturulur.

Ölen bebek aile mezarlığında gömülür, adı konmaz, hatta beş yaşına kadar ad oluşturulmaz.

Çocuğun tutum ve davranışa göre isim konulması, orta ismin, göbek adının ise aileden gelen olması yapılandır, ölüm oranı yüksek olması, bin doğuna 200-400 beklentidir.

Aile, anne, duygusal davranacağı için, ölüm kararı büyüklere aittir, daha katı ve gerçeklik adına, sorunlu, özürlü olan çocuklar baştan ölü kabul edilmelidir. Yönetim kararı aile, kabile içinde verilir, ortak karar olarak çıkar.

Bebekleri ölen sadece çocuğu olmayan değil, kadınlar da geri plana çekilir ve yeni bir eş aranır. Tercihan akraba ilişkisi içinde olması, tolere edebilen daha yaşlı olması beklentidir. Kadını koruma altındadır, kaynana koruyucudur, klasik dışlayıcı olsa bile, Kabile Kültüründe ise koruyucu, gözeticidir.

Fransa gibi bazı ülkelerde, özellikle kraliyet sülalelerinde, genetik karışma olmaması için, çocuk yapma kararı verilince, bir ekip tarafından, papazların da olduğu bir grup, 3-4 ay kadın ile birlikte kalırlar, herhangi bir ilişki olmadığı, bir bakıma hapis hayatı geçirilir. Cinsel ilişki tüm bunların yanında olur, gerçekten dölleyip döllemediğine bakılır ve sonra, yine 3-6 ay hapis ile çocuk olup olmadığına bakılır. 3, 4 sefer çocuk olmuyorsa kadın kısır denilir. Bu şekilde doğum olmaz ise, bebek şüphelidir. Farklı yerde, farklı büyütülür.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Genellikle anne sorumluluğundadır, ama anneanneler karışırlar, aile anneanne mi babaannenin mi dediğini yapacaktır? Bir oluşan vaka: anneanne gaz olmaması için ihlamur veriyormuş, babaannede panason vermek istiyormuş, sorun kimin dediği olacaktır. Tüm tarafları bir araya getirerek, anne sütünü bir kaşığa sağıp versin, bu şekilde oral-anal refleks gelişir denildi. Razi olmayınca, anne içsin, bir her ikisinden, sabah ayrı, akşam ayrı kahve bardağı kadar diye anlaştık, anne sütü ile geçsin diye ortak yolu bulduk. Sorun, aile kimin sözünü dinleyecek idi.

40 gün kavramı olduğu için, gusül abdesti gibi su dökerek yıkanması, sadece emzirmesi bunun altı ay kadar tek başına sürdürülmesi belirtilmektedir. Engelli olanlara da doktorun dediklerini yapmaları ifade edilmektedir. Anne ve babanın aileleri yaşatmama tarafında oldukları gözlenmiştir.

- b) **Kültür Kaynakları:** Her yapının kendisine özgün olsa bile, bir kabile kültürü vardır. Bu açıdan kabile içinde farklı yaklaşım artık kabile içinde kalamaz, atılırlar. Destanlar önemli boyutlar sağlar. Bunlar örnek veya bazı kabilelerde sorunlu olanların tarihsel olarak ele alınmaktadır.

Orta Amerika'da albinizm, resesif geçişli olduğu için, tüm siyah insanlardan beyaz renkli sarışın, daha doğrusu renksiz çocuk, Tanrı, Güneşin çocuğudur. Bu açıdan kutsaldır. Ancak oluşan sorunlar nedeniyle törenle öldürülmekte, ancak ölmeden önce bir nesil bırakması içinde çaba sarf edilmektedir. Bunların bir dini törenler olarak oluşturulmaktadır.

Kabilelerde önemli olan bireylerin kahramanlıklarıdır. Savaşta olanlar ötesinde de barış zamanında da kabile için canlarını feda edenler öne çıkmaktadır.

Kabile kültürlerinde bazı gruplar haydutluk yaparak geçimini temin etmektedirler. Bunlar belirli oranda barış zamanında birçok kabilede kahramanlar yaratılmasının sebepleridir.

Kabile Kültüründe yerleşik düzen olmadığı için, devamlı göçme yapısında olurlar. Bu açıdan kaynaklar esnektir. Eskiden hayvanlar ile taşınırken, zamanımızda kamyonlarla taşınmaktadırlar.

Sanat, o kültürel yapıda estetik, işlevsel olmalı, birçok dokunan, halı ve kilimde o kabilenin simgelerini taşımaktadır, kısaca o kabileye göre oluşturulur. 7-12bin yıl önce Ankara

Estudam-yenidogan

yakınlarında gözlenen taşa oyulmuş simgelerin, Orta Asya'dan gelen kabilelere ait olduğu saptanmıştır.

Örneğin Akşit/Beyaz-nur/Öğretmen sülalesinin kaynağı, nesilden nesle, belirli felsefe olarak tanımlanır. Bu bir hafta boyunca, en büyük tarafından, örneğin, Tıp Fakültesi mezuniyetinden sonra bana söylenmiş, karşılıklı fikir teatisi ile anlatılmıştır.

Akşitlere Miras olarak, Kültürel Kaynak olarak işlenen konular:

- Belirtilenler bir kalıp değil, ilklerdir, her birey kendisine göre, şartlara göre yapılandırır
- Yalnız Yaratılış üzere olunur, bilim üzere yaklaşımlar yapılır, kimsenin yönetimde olunmaz
- Rıza ve sorumluluk bireye aittir
- Amaç, çalışarak değer, eser üretmektir. İnanma, emin olma, güvenme, dayanma ve yapma, eylemdir.
- Fiile kızılır, faile kızılmaz, öğüt verilir, uyarılır, ama suç ise kanıtlar ile ihbar edilir.
- Kimseyi kurtarıcı olarak görmeyiz, bize doğruyu gösterenleri örnek, zararlı olanları ibret alırız
- Tövbe, zararı tazmin, gönül alma ile oluşur, pişmanlık eylemi bir daha yapmamaktır
- Her kişinin dini/inancı kendisine, seninki sanadır, karışılmaz, sorgular
- Kuran kelime anlamı olarak öğüt, sunum, taktimdir, bize danışmandır
- İki defa düşün, Kuran'ı yorumla, ona göre yap, içinde kalıp, emir yoktur
- Yaşamak, anlamak, kavramak, insanın kendisini tanıması, davranış ve tutumunu oluşturmaktır
- Ömür sayılı günlerdir, geride kalanlar sevgi içinde yapılan insanlık eylemleridir, hoş sedadır
- Gelecek nesil, danışman ve fikir alınması, yeni görüş katması için toplantılarda söz verilmelidir
- Sen, doğru nedir ve ne yapmalıyım şeklinde sorgulama yaparak başlamalısın
- Kısaca “*Peygamber olsa ne yapardı*” diye düşünerek yapmalısın, örnek budur
- Her kelimenin, her ifadenin farklı anlamları, vurguları olabilir,
- İncele, araştı, düşün, sorgula ve sonra karar ver, bilmiyorum demek yüce iştir
- Güzel, iyi ilkeler temelinde yol al, dik dur, eğilme, hak ve adaletten ayrılma
- Her zaman şükret, sev ve sevgi ile dolu ol
- Zalime karşı çık, onunla değil, eylemi ile mücadele et, o zavallı ve açınacak kişidir
- Duada bile bizler bir şeyler istemeyiz, sadece şükrederiz, bizlere akıl ihsan et deriz
- Anlamadığın, sorgulamadığın bir şeyi okuyamazsın, anlamış gibi de görünemezsin
- Doğru ve hakikatin yolunda yürü, sapma olursa hemen yolunu değiştir
- Yalnız olduğunu sanma, bu yaşam sonsuz değildir, bir süreçtir,
- Rabbin sana senden yakındır, koruyup, gözetendir
- İlim adamının sınavı ikilemelerdir. Benliği yenip, durumu, bireyin hakkını düşünmelisin
- Hak edişe göre hakkı vermelisin
- Kendi benliğine bile haksızlık yapmamalısın
- Hakka tecavüz bile kabul edilemez
- Zarar zaten amacın olmaz, oluşursa gönül al, zararı tazmin et
- Hakkı zedeleyecek olanlar için dik dur, güzel örnek ol
- Zayıf korunmaya muhtaçtır, canlı, cansız ne olursa olsun
- Çirkin ve kötü daha belirgindir, onlardan ibret al, sakın ve kaç
- Atalarının iyiliklerini, sevgilerini örnek, yanlışlarından ibret al
- Canlı ve cansızın bile farkı yoktur, bir süre sonra yok olacaklardır
- Korkma, korku yoktur, korkunca Rabbine sığın
- Endişe bile duyma yoluna devam et, zarar benlikten gelir
- Başarmak veya başarmamak değildir, niyettir önemli olan
- Bize düşen yürümek, doğruluk ve güzellikte yürümek, hakkı belirtmektir
- Hedefe varmak nasiptir, yeter ki ifade et, belirt hakkı, hakikati
- Niyetin daima insanlık, sevgi ve saygı olsun
- İnsan sevgi üretmek, sevgiyi yaygınlaştırmak için yaratılmıştır
- Para, pul hiçbir zaman yeterli olmaz bilesin
- Harcadığın kadar harca, zaten amacın bellidir, varlık sadaka içindir

Estudam-yenidogan

- Mezara sadece kefen ile ineceğiz, yanında mal olmasın
- Ölmeden malını dağıt, itirazlarını önden sana söylesinler, arkadan değil.
- Sadece kendinin yöneticisi ol, kendini yönet, arzularını değil
- Başına gelen tüm sorunlar, dertler, sadece alacağın hayrı arttırır
- Gururlanma, benliğine kapılma, ataların ile övünme
- Sınav devamlıdır, ölümden sonra bile hayırla anılmalısın
- Sadece konu seninle ilgili değil, senin bıraktıkların ile ilgilidir
- Sevgi bırakmışsan eğer, işte buna miras denir
- Sizlere bırakılan yegâna miras da budur, sevme ve sevilmedir
- Hakkı tavsiye ve hak nedir sorgusu da eğitilmenin amacıdır, özetidir
- Durma, ara verme, son nefese kadar yola devam esastır
- Hiçbir grubun üyesi olma, sadece doğrudan iseler destek ol, danışmanlık yap
- Kimseyi gütmeye çalışma, fikir ver, öğüt ver, uyar sadece, karışma
- İnsanlar tek anneden doğma kardeşler, bağımsızlık sorumluluk ve karar/rıza için gereklidir
- Varlıklar benzer ama her biri özel, özgündür
- Türklük bir ayırım değil, kültürel birlikteliktir, bayrak biziz, Vatan bastığımız yerdir

NOT: Bunlar tek taraflı söylenenler değil, bir metin üzere, karşılıklı irdelenen ve yorumlanan konular olmuştur ve üç gün sabahtan akşama kadar sürmüştür.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Engelli çocuk doğması ile bir büyü, bir nazar değdiği söylenir ve bunun için bazı adaklar yapmaları istenir. Bunların faydası olmaz ama aile bir defa bunları söyleyenlerin etkisine girmiştir. Bir aile bebekte olan ayak yapısının nasıl bir büyü olduğunu sordu, anne ve babanın ayaklarını çıplak açarak, bunlardan genetik diye gösterdim. Sizlerde olan yapı çocukta biraz daha belirgin olmuş, konu budur demiştim.

Genetik demek, sülaleye gidip, boşanmanın çözüm olduğunu sananlar olabilmektedir. Talasemi, resesif olarak %12 olan bir toplumda evlenmeden önce bakılması ve kabahat olarak görülmemelidir.

Özürlü olanların geçmişte erken yaşta öldüğü, öldüğüne izin verilmesi nedeniyle, bunlar saklanır, ancak ailede çıkarsa, büyükler bunda tekrar hortladı diye belirtirler.

Genel yapı, gebelikten itibaren anne ve bebek korunur, gözetilir.

- c) **Çevre:** Her bastığın yer vatandır, her karşılaştığın kişiler kardeşindir. Kendin de bayraktır, kanın al bayrak, yıldız kişiliğin, hilal de idealler, mefkurelerdir.

Her bulunduğun yer vatandır, üstünde sen olduktan sonra. Bu açıdan, sevgi ve insanlık için ayrıca bir yere gereksinim yoktur.

Amerika'da eşimle yürüyorduk, kısa yol diye bir arsadan geçerken, karşıdan gelen bir kadın, 54 yaşında hemşire imiş, merhaba dedim. Bana döndü sen nasıl bana selam verirsin dedi. Ben insanlar kardeşler, bu gibi yerde selamlaşır dedim. O durum İnsan Hakları Bildirgelerinde yazar, gerçekte olmaz dedi. Doğu Kültüründe var dedi, Türk olduğumuzu öğrenince, mesleğimizi sordu, o şekilde hemşire olduğunu öğrenmiş olduk. Şimdi oturdu dedi, Amerika çevresinde olmaz, ama siz Evrensel Kardeşliği benimseyenler için bu davranış uygun dedi. Teşekkür etmeden ayrıldı.

Birey çevreye göre, yaklaşım yapar. Çevre ile bütünleşmeli, geçinemeyecek olunursa, terk edilir.

Çevre olarak selam vermeye bile karşı çıkan toplum, engelli olanların oluşmaması, bir bakıma prematürelerin yaşamı konusunda tereddütleri vardır, yaşamda sağlık standardını sağlamıyorlarsa yaşamamalarını isterler.

Zamanımızda göçerler, bir farklı yerde çalışabilir, yaz ve kış ayrı yerdedir. Haftada yer değiştirmede olabilir. Bu açıdan toplumdan uzak alanlarda evleri olması beklenebilir.

Estudam-yenidogan

Çevrenin sağlıklı olması, her kabile için yaşamsal önemlidir, bozulursa göç ederler. Almanya'da çalışmaya giden, Kabile Kültürel yapısında olanların sık, sık işyeri değiştirdikleri ve bunu norma gördükleri bilinmektedir.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde çalışanlar bir kardeşlik ötesi, aile yapısındadırlar. Sevinçleri ve üzüntüleri ortaktır. Bu açıdan bir bütçe ile destekler yapılmakta, ayrıca günde üç defa: saat 10:00, 17:00 ve gece 24:00 çay zamanları sohbet değil, hastaların irdelenmesi ve projelendirmesi ile önemlidir.

- d) Eğitim:** Mevcut düzenin devamı için, anne/babaların meslekleri, becerileri aynen devam ettirilmelidir. Aile şirketi yüzyıllarca sürdürülmelidir.

Meslek ağırlıklı olduğu için, 6-7 yaşında sıkı eğitim başlamakta, ağaç yaşken eğilir denilmektedir. Beceriksiz olanlar başka dallara yönlendirilirler.

Engelli olanlar ise, tarihte başka ülkelere gönderildiği ve burada var olma mücadelesi yaptıkları gözlenir. Londra ve Avrupa'da Heidi masalında olduğu gibi ayakkabısızdırlar. Bunlar toplumda hemen belli olur.

Ölüm oranı sosyal seviyeye göre belirgin farklar vardır, ancak sosyal seviye düşük olanlarda doğurganlık oranı yüksek olduğu için yüksektir. Alt kesim çalışır, orta kesim sistemi yürütür, üst kesim emir verir, bu Kabile Kültüründe de benzer yapıdadır.

En büyük eğitim yöntemi, genellikle akşam, tüm aile fertleri ortak yemek yemeleri, büyüklerin bazı öğütleri ve çocuklar dahil, tüm her bireyin fikrini söylemesi ile bir tutum oluşturulması gündemdedir.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Diploma değil, istek ve zevk ile yapılabilir bir yaklaşımdır. Bebek sevgi doludur, istenir sanılmasın, prematüreler görünüş olarak iticidir. Sanki bir yerleri kırılacak sanılır.

- e) Yönetim boyutu; Din, Devlet, Yönetim:** Her ailenin veya her kabilenin kendisine göre bir yönetim yapısı vardır, inanışlarda buna benzer bir yapıda olduğu gözlenir. Başlıca olanlar:

1) Tek Yönetimli yapı: Hristiyan, İran yapısında olduğu gibi, tek şef vardır, bu her bireyin çobanıdır, sorumlu kişi odur. Onun ikna edilmesi için bir dini veya farklı bir üstün güç gereklidir. Dokunulmaz, kutsal varlık gibi yaklaşımlar olursa ancak etkisi az olur. Tek bir patron olur, ona danışmalı, onun söylediği yapılmalıdır. Papaz sizin sorununuza reçeteyi yazar, uygulamanız gerekir. Çobanlık yapar, sizin yaptıklarınızdan da sorumludur. Birçok kaynakta Göçebe kültüründe bu yapı söylense de farklı oluşumlarda gözlenmiştir.

İnsanlar bilgi sahibi değil, çocuğa yetki verilmeyeceği gibi, amir buna göre karar vermelidir. Bir bakıma başkanlık sistematiğidir, farkı seçimle başa gelmez. Bazı zamanımızdaki din adamları, İslam'da din adamı olmadığı, eğitici olabileceği dikkate alındığında, papaz türü görevleri üstlenen din yapısı olmakta, bunlara uyum zorunlu demektedirler. Kuran bunlara 49/14, inançlı değil, kurala uyan olarak tanımlayın demektedir.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakımda, bir uzman gelip, şunları yapın demesi kabul edilemez. Prematüre özellikle beslenmesi zordur, sorunlar oluşur. Cilt, cilde temas ve anne ile bebek yaklaşması, annenin bebeği sevmesi ile güçlenir. Emir geçerli değildir.

- 2) Geleneksel Yapı:** Örf, adet ve geleneklere uyum şarttır. Bu Yahudi yapısına uymaktadır. Yaşlı olanlar, özellikle kadınlar bunu denetler ve yaparlar.

Estudam-yenidogan

Gelenekler ile kuvvet ayrılıkları vardır, her bir toplulukta güçlere sahipler vardır, onların görüşleri mutlaka alınmalıdır. Parlamenter sistem gibidir, örf, adet önceliklidir. Her birey toplumda yerini bilmelidir. Jüri sistemi suçu tanımlar.

Bazı din adamları bu yapıyı inanış olarak yorumlayarak kendi aralarında oluşturulan yapı ile mutluluğu yakaladıklarını sanırlar.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğana yapılacaklar, listeler ve uygulama talimatları vardır. Ancak her bebeğin yapısı farklıdır, bu temel verileri ilke olarak alın, bebeklere göre uyarlayın denilir. Beceri bu açıdan önemlidir. Bunun için bebeklerin fizyopatolojisi iyi kavranmalıdır.

- 3) **Birey Hakkı Yapısı:** Toplumsal yapıda her bireyin hakkı vardır. Bu açıdan söz sahibidir. Toy denilen toplantıda, hekim, bilgin görüşleri irdeler, başkaları öneri sunar, amir de son söz olarak bağlar ama karar kadı, hukuk insanından çıkmaktadır. Türk Yapısı bu şekildedir. Demokrasi seçim ile karar alınır, burada ise bilgili ve ilim üzere olanlara karar dayanmalıdır. Birey hakkı temel alınmalıdır. 622 yılında oluşturulan Medine antlaşması da örnek alınmıştır. Peygamber zamanında da Kuran hükmü dışında itirazlar olabilmış, Peygambere karşı çıkmıştır. Hak yenilerek bir karar geçerli kabul edilemez. Cengiz Han, “*Ben hanlar hanı Cengiz Han, bunu yapılmasına, ancak Hanım ne demektedir*” diyerek kadınların hak konusunda özel yetkisi olduğu vurgulanmalıdır. Yetki boyutu öncelikle; a) hak korunmalı, b) hizmet ve eser üretmek olmalı, c) zarar ve zulmün olmaması, d) ekseriyetin istediği dikkate alınmalı şeklindedir. Kamu vicdanı, ortak akıl değil, ilk basamaklar, kısaca etik ilkelere uygun ise seçin geçerli kabul edilmektedir.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakım tamamen bebeğin yapısına göre yapılmalı, bunun için Fizyo-patolojik yapısı devamlı izlenmelidir. Bu günlerce sürecek, aylarca sürecek bir yaklaşım olmalıdır.

- f) **İnsan Yapısı:** İnsan o aile, kabilenin yapısını korumalı, gözetmeli ve yüceltmelidir. Benliği bu yapı içinde kaybolmalıdır.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakımda sadece bebekler değil, onlara bakanlar da insancıl değerlerde olmalı, aileler ve anne özellikle ayrıcalıklı bakılmalıdır. Her annenin psikolojik ve kültürel yapısına göre yaklaşım yapılır, tümü sevgi ve insanlık temelinde olmalıdır.

- g) **Sağlık:** Toplumda birey o kabilenin temel elemanı olduğu için sağlık önemlidir, plasebo kullanımı siktir, özellikle kaynana ilaçları inanç boyutu olarak da kullanılmaktadır.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakımda personel ve tüm ailelerin sağlığı önemsenmelidir. Bu açıdan rutin kontroller önemlidir.

- h) **Teknoloji:** O bireyi, o kabileyi ve o grubu birlikte olması, yüceltilmesi ile, tüm teknoloji almalı ve kullanılmalıdır.

YENİDOĞANA YAKLAŞIM: Yenidoğan Yoğun Bakım Üniteleri tamamen teknolojik boyuttur. Devamlı gelişim temelinde değişim olmalıdır. Aletlerdeki veri irdelenmesi önemlidir.

Estudam-yenidogan

Çelik yapısında bir kılıç tüm diğer demirleri parçaladığı için Türkler Yatağan kılıcı ve palasını kullanmış ve etkin savaşlarda kullanmışlardır. Kullanılan teknoloji, diğerlerine verilmez, sadece satılabilir.

ÖZET: Her bir birey, bir farklı ortamda olunca, birlikte olması, bir arada kabile ve göçmen kültürü yapısına girmesi, sağlıklı kalmak, var olmak için gereklidir.

Tablo 2: Genel Kültürel Yapı: Tarım Kültürü

Aile	<p>Bir genetik ve kalıtsal bir yapı temelinde aile oluşmaktadır. Bu aile grubunda her yaşta insan vardır. Yaşlıların temel görevi yönetim ve organizasyondur.</p> <p>Yazarın ailesel yapısında, büyüklerin ana görevi her bireyi kendi karakterine göre hürriyeti sağlamasıdır. Çocuklar özel koruma altında, özel eğitim yapısındadırlar. Dedeler herhangi bir gerekçe ile, çocuklara, şeker verirler. Para bir harçlık ötesinde, aynı zamanda harcama yollarına da öneri verirler. Kadınların sözü geçmeyen olmaz, evde onun hakimiyeti esastır. Zeybek oyununda sadece hanımın önünde diz kırılır, gözlediğimiz TV oynanan oyun gerçek değildir. Atatürk Milleti önü diye diz kırmıştır.</p>
Kaynaklar, Sanat	<p>Orta Asya Fergana Katagan yerleşkesinden ayrılan boy Mısır'da Akşitler/İhşitler Devleti kurmuşlardır. Daha sonra, Konya Bölgesine gelip, Denizli Acıpayam, Tavas ve Kale Bölgesini Osman Bey, Çal ve Çivril Bölgesini de İbrahim Beyler fethetmişlerdir. Bir kol da Maraş Bölgesini fethetmişlerdir.</p> <p>Dolayısıyla her gittikleri yere Medrese oluşturmuşlar, şimdi de Üniversite kurma hevesindedirler.</p>
Çevre	<p>Her gidilen yer, çevre ile bütünleşme, orayı vatan haline getirmektedirler. Bir yapı, eğitim desteği de oluştur.</p>
Eğitim	<p>Eğitim bireyin sevgi ve yapısına göredir ve istediği alanda ilerlerler. Hedef en üst akademik boyutlardır.</p> <p>Eğitim, eğitim vermek içindir, insan yetiştirme hedeftir. Sevgi temelinde insanlık oluşturmaktır.</p>
Yönetim, Din, Devlet	<p>Her bir ülkesel yapının bir kendisine göre ilkeleri vardır. Bunlar etik ilkeler olmalıdır.</p> <p>Kişiler kendi kabulü ile yönetime katılırlar, yoksa ayrı bir çevre ile kendilerini oluştururlar.</p> <p>Her bireyin inancı kendisine aittir, ancak bir tarikat ve yapı içinde olanlar dışlanırlar. Zaten bunlar, kendilerince ayrı bir yapı oluştururlar.</p>
İnsan	<p>Temel unsur insan olması ve inanın eğitilmesi ile bilinçlenmesidir.</p> <p>İstenecek yapı, kendi kimliği ve kendi istediği oluşumun içinde olmasıdır. Bu nedenle seçtiği eşi kabul etmektedirler, ayrılma da kabul edilir boyutta ele alınmalıdır.</p> <p>Bayrak simge olarak, yıldız insan, hilal tutku, hedef, al renk, inanış ve kanı temsil eder, birliktelik demektir.</p>
Sağlık	<p>Sağlık, bireyin sağlığı ötesinde, çevre, vatan kabul edilen boyut ile, sosyal sağlıklı yapıda önemsenmektedir.</p>
Teknoloji	<p>Toprak bir sevgi ve tutkudur, konum varlığı oluşturur. Her gidilen yer bir vatan gibi yerleşim yeri olacaktır.</p>

Yazar kendi Köyü, Yatağan'ı esas alınarak, aile yapısını temel alarak tanımlamaktadır.

Yenidoğan açısından Klasik Tarım Kültürü yapısı:

- a) **Aile Yapısı:** Bir yerleşim yeri, her bireyin ailenin bu ülkede bir görevi olmaktadır. Bu atadan evlada ve toruna geçmesi beklenir. Özellikle gelenekler de nineden, anneye ve kadına geçer, eğitimle öğretilir, uygulama ile pekiştirilir. Bu açıdan da eğitim bu şekildedir. Geleneksel olarak kalite ve işçilik yanında insancıl olunması işlevin devamlılığı için önemlidir. Aile bu açıdan geniş aile kapsamındadır, torunlar ile dedeleri bir arada olması ile gelenekler yeni nesillere taşınmalıdır denir.
- b) **Kültür Kaynakları:** Her ailenin bir işi açısından buradaki teknik, becer de nesiller boyunca sürdürülmelidir.
- c) **Çevre:** Her ailenin işi gereği bir çevresi olmaktadır. Çevre bir vatan, ülkedir ve bunun sağlanması önemlidir. Barış içinde oluşmalıdırlar, bu şekilde gelenekler sürdürülebilir. Bir ev, bahçe içinde yapılır, her aile yeni evlenmeler, adı üstünde bir yerde yeni ev yapılır, aynı geniş arazide bir yerleşim boyutu olmaktadır.
- d) **Eğitim:** Eğitim, aile ve bireye göre baştan, doğum ile bellidir. Buna göre eğitim çocukluktan başlar.
- e) **Yönetim boyutu; Din, Devlet, Yönetim:** Düzenin kurulması, bu açıdan o yerdeki olanların ön görüşü önemlidir. Sıklıkla, demokrasi denilir ama her gücün bir temsilcisi vardır bu dikkate alınır. Kuvvet ayrılığı bu boyut ile başlamıştır, demokrasi de bu yapıdadır. Daha sonra, bireyin hakları denilince, etkinlik rıza ve birey sorumluluğuna dönmüştür. Yahudi inancı temelinde gelenekler önemlidir. Bazı inanışlarda, söz olarak Peygamber veya bazı kişilerin sözü geçerli kılarak, bir geleneksel yapı oluşturulmakta, bu inancı oluşturanlar bir klan gibi kendi aralarında mutlu da olmaktadır. Etik prensipler değil, ahlak kalıpsal, kültürel kuralları geçerlidir.
- f) **İnsan Yapısı:** Temelde insan vatani ve bazı ilkeler için yaşamalı, canını da bu yolda vermelidir. Eğitim ve yapı bu şekilde olsa da emir altında çalışma kavramı, asker yapısı olsa da Ülkemizde suç olan unsur emir olsa da yapılmaz, ile konu nettir.
- g) **Sağlık:** Sıklıkla kocakarı ilaçları denilen, Plasebo yaklaşımlarının etkin kullanıldığı görülmektedir. Önce hekim değil, yaşlı kadınların dedikleri ve uyguladıkları öne çıkar. Büyü ve muska varken, onun içinde yazılan yazı, yalnız Yaratana dilek yapılır denilse de iyileşme dileği sık uygulanmaktadır.
- h) **Teknoloji:** Vatanın temel alındığı yaklaşımlardır. Milliyetçilik kavramları daha sonra ırkçılık ve bölünmüşlük olarak yapılanmaktadır, siyaset bir kavga ortamı, yönetimi ele geçirme boyutu olmaktadır. Buğday yetiştiren yerle ile pirinç, mısır yetiştiren yerlerdeki kaplar, adetler birbirine benzemektedir.
- ÖZET:** Her yerleşin yerinin örf, adet ve gelenekleri farklı olmakta, bu açıdan da yapılara farklı olabilmektedir.

Denizli Ovası gibi eski dönemde Laodikya, Hierapolis, Tripolis gibi şehirler, yüksek duvarlar, kendi yakın site devletleri içindir. Her bir şehrin kendisine özgü yapısı ile dost ve düşman oluşturmaktadır.

Tablo 3: Genel Kültürel Yapı: Endüstri Kültürü

Aile	Sanayileşme ile iş yapısı hâkim olmaktadır. Aile çekirdek aile yapısındadır. Birliktelik önemli olsa da her bireyin kendi içinde bir rolü vardır.
-------------	---

	<p>Çocukların adları evlatların kararı ile olmaktadır. Gerekirse aileler arasında ad seçimi olabilir.</p> <p>Varlık açısından aile bütünlüğü önemsenir, birbirini koruma ve gözetme vardır.</p>
Kaynaklar, Sanat	<p>Finans sektörü ve fabrika temel iş kaynağı iken, her birey işi icabı elde ettiği, baba bir finansör kaynağı olmaktadır. Her yardım ve destek için vardır. Ancak bu ailenin varlığının gelişmesi içindir.</p> <p>Para bir amaç değildir, araç olarak kullanılır.</p>
Çevre	<p>Çevre iş yeridir. İş yerinde çalışırken, personele destek, her kutlamada birlikte olmak ötesinde, birlikte ortak saatler, çay içme, birlikte yemek gibi iş birliğinin pekişmesi önemlidir.</p>
Eğitim	<p>Eğitim ortak olmakta, birimiz hepimiz, hepimiz birimiz prensibi ile ortak yapılanmanın önemi kavranmalıdır.</p> <p>Eğitim etkin, verimli ve uygulanır olma ötesinde, sevgi ve insanlık kavramını pekiştirmek ve etik ilkelerde olmak gereklidir.</p>
Yönetim, Din, Devlet	<p>Yönetim ortaklık içindedir. Temel boyut öncelikle hiçbir kimsenin veya oluşuma zarar vermemek ve zulüm olmamasıdır. İnanış her kişiye özgüdür. Devlet ve Din ayrı kurumlar değil, aynı bireyde bütünlüştür. Her bireyin birbirine ihtiyacı vardır, gereksinim kalkarsa, o kişi işini kaybeder, dışlanır.</p>
İnsan	<p>İnsanın tüm yapısı, sevgi içinde insanlık yolunda olmalıdır. Bunun için bilim ve beceri ile, tüm yapıyı da bu şekilde yönlendirmelidir. İş gereksinim ve yetenek boyutu ile olur.</p>
Sağlık	<p>Sağlık bir insan, sağlıklı bir ruhsal yapı, sağlıklı sosyal ortam ile bütünlük oluşmaktadır.</p> <p>Eğitimin temel hedefi, sağlık sektöründe eleman, akademik yetkin kişi olmaktır.</p>
Teknoloji	<p>Teknoloji, para kazanmak, zengin ile güçlü olmak değil, etkinlik bilgin, sevgi dolu olmak ile oluşmalıdır.</p>

Yazar kendi geçmiş ve mesleği yapısını temel alarak tanımlamaktadır.

Yenidoğan açısından Klasik Endüstri Kültürü yapısı:

- Aile Yapısı:** Her iş yeri bir aile yapısındadır. Çocuklar birlikte büyüme, aynı okullara gitmektedirler. Bir iş yerinde de amir bir baba figürü, personel anne yapısında, diğerleri de çocuk, işçi ve iş yapan yapıdadırlar.
- Kültür Kaynakları:** Her işim kendisine göre etik kuralları vardır. İlkeler farklı yapıda olmaktadır. Her kurumun kendi içindeki kuralları sosyal olarak da geçerli olmaktadır.
- Çevre:** Çevre fabrika, iş yeri, Hastane bir yapısal çevredir.
- Eğitim:** Her iş koluna göre, en alttan en üst yöneticiye kadar bir eğitim boyutu olmaktadır. Sağlık boyutunda Devletin verdiği eğitim boyutu ile gereken yerlere yerleştirme yapılmaktadır. Akademik hizmet için de bireylerin çalışmaları ve yaptıkları yayınlar öne alınmaktadır.
- Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare:** Birlikte olması açısından, hukuk yapısı da Yönetmelikler ile bir düzen kurulmaktadır.
- İnsan Yapısı:** İşe göre, yeteneğine göre eğitimine göre insanlar görev almaktadırlar.
- Sağlık:** Sağlıklı olmayan çıkarılır, sağlıklı olan işe alınır. Kontroller sağlıklı olma boyutunun saptanması amacı ile dir.
- Teknoloji:** Her işte uzmanlaşan bireylerin olması, cihazları kullanmak, bakım ötesinde geliştirmek de bir işlev olmaktadır.

ÖZET: İş, ekmek kapısı kutsallaştırılmakta ve bireyler bu kurumları bir nevi ibadet edilen yer olarak ele almaktadırlar.

Tablo 4: Genel Kültürel Yapı: Yüksek Teknoloji Kültürü

Aile	Her birey tek bir aile olarak alınsa bile, tek kişi tek aile yapısı olarak irdelenir. Evli olsalar bile koca ile kadının yeri ayrıdır, birlikte ele alır. Her birinin kendisine göre kararı olabilir. Örneğin tatile bile ayrı gidebilirler. Otorite işleve göredir. Dikta boyutu temel genel yapıya olduğu için, bağımsızlık, diktaya karşı çıkmak bir aile simgesi olmaktadır.
Kaynaklar, Sanat	Yüksek Teknoloji bir boyut olarak yönetim gücü almakta, kanyağı temelinde etkinlik kurmaktadır. Kaynağa eğilme değil, rıza kendinize ait olmalı, bilgi, öğüt al, ama sorumlu kendin olursun. Yapılacaklar sevgi ve sanatsal, bireyin beğendiği duygusal boyutta olmalıdır.
Çevre	Yüksek Teknolojili olan bir birey, ben hâkimin demektir. Globalizasyon ve İternasyonel olmak gerekir. Çevre tüm Evrendir.
Eğitim	Eğitim, belirli amaç için olup, amirin emrini dinlemek için eğitim almışlardır. Bilişim çağında uyumludur.
Yönetim, Din, Devlet	Tek bir üstün güç kontrol altına almak ister, alamadıklarını da çeşitli diğer gruplarla tehdit dahil yaşam hakkı tanımamak isterler. Amerika, Avrupa gibi Ülkeler, diğer ülkelerin kendi kontrolünde olmasını isterler. Silah ve çatışma dahil her yöntemi kullandıkları gözlenmektedir.
İnsan	İnsan büyük patronun adamı olmalı, olmaz ise, çeşitli yollarla hukuk içinde suçlanmaktadır.
Sağlık	İnsanlar stres faktörü ile, uyuşturucu dahil, birçok boyutta kurban olduğu da gözlenmektedir.
Teknoloji	Teknoloji, silah öncelikli olmak üzere, her boyutta ele geçirme ve bu gelişimi ve değişimi kendi elinde tutmaktır. Dünya toplumu ise bir kullanılan meta ve sömürme yoludur.

Yazar kendi Babası temelindeki oluşan aile yapısını temel olarak tanımlamaktadır.

Yenidoğan açısından Klasik Yüksek Teknoloji Kültürü yapısı:

- Aile Yapısı:** Globalleşen Evrende insanlar belirli bir üst amir ve bir sistem içinde olmaktan dolayı mutsuzluk yaşamaktadırlar. Sömürgecilik ve buna karşı çıkanların da yardım ve destek değil, bir kendi yapısına göre oluştuğu gözlenmektedir. Dernekler ile bir aile yapısı gibi, kuruluşlar oluşmakta, kendilerine seçim ve demokrasi usullerini kullansalar bile bir belirli politik kuruluşun yandaşı olmaktadır. Birey hakkı geçerli olamaz, ama bireye hakkın var denilerek, bireyin toplanması, ancak demokrasi denilerek oyu alanların işlev yapması beklenir. Rıza bireyden alınmaktadır, ancak yasa buna müsaade etmemektedir. Bunun anlamı bir suç olunca, ceza kişiye verilmesi içindir. Bazı yasa dışı toplumun desteklenmesi ile çatışmalar çıkarılması da aynı mantıktır. Bizden olursan yardım alırsın, bizim dediğimizi yapmalısın denir.
- Kültür Kaynakları:** Kendilerine verilenler kaynaklardır. Süslü isimler ve sıfatlar konulur ama gerçek ise üst patronun dediğinin olmasıdır.

Estudam-yenidogan

- c) **Çevre:** Çevre tüm Evrendir. Bazı politik gruplaşma vardır, bunlar hâkim güce göre ad alırlar. Sömürge yapısı yardım ve finans demektir, en komünist sistem olan Kibutz, İsrail’de uygulanmaktadır. Doğu ve Batı bloku denirken, bu yapı Rus ve NATO olarak yapılanmıştır. Birleşmiş Devletler de üstün yapıda olan devletler veto edince bir sonuç çıkmamaktadır.
- d) **Eğitim:** Eğitim yüksek teknolojik cihazı kullanmak ve bunu genel Evren sistematğine hizmet etmesine çalışmaktır. Kolej, yabancı ülkelerde eğitim görmek bir ayrıcalıklıdır.
- e) **Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare:** Tümü bir farklı yapı ile, evrensel kültür içinde bir deist ve sadece yaratıcı kavramı içinde olmasına çalışmaktadır. Kurallar etik ilkeler denilir ama üst yönetimin dediğine uygun olması beklenir.
- f) **İnsan Yapısı:** Kendisini üstün gören, kibirli, sosyal yapıya göre ayrıcalıklı bir yapıdır. Diğer kültürler kendi yapısına gelmesi için eğitim görmelidirler. Yabancı dil kullanmak bir ayrıcalıktır. Sınavda üst puan alsalar bile, konuşmalarda espri ve diğer sosyal yapılar olmadığı için, ezilirler ve bilenin peşine takılırlar.
- g) **Sağlık:** Sağlık imkanları geliştiği için, insanlar daha riskli imkanları kullanmak isterler. Sigara ve alkollü içecekler bunlar içindedir, bir sosyalleşme boyutudur.
- h) **Teknoloji:** En üst imkânı olan üst, bunların bildirelerini yayanlar memur, iş yapanlar da alt sosyal yapıyı oluştururlar. Sosyal sınıf atlamak, ancak eğitim ile imkân bulabilmektedir.
- ÖZET: Zamanımızda gözlenen yapıdır. Dünya belirli taraflara ayrılmış ve bunlar birbirleri ile doğrudan savaşmakta, kendileri değil, araçlar kullanarak yapmaktadırlar. En büyük ihraç edilenler de silahlar olmaktadır.

Tablo 5: Genel Kültürel Yapı: Birey Hakları Kültürü

Aile	Her birey kendi başına karar verme durumundadır. Bu kararların etik ilkeler içinde, doğru nedir ve ne yapmalıyım sorgusunda olması gerekir. Dolayısıyla suç olmadıkça karışamaz, ama gerekçeleri sorulur.
Kaynaklar, Sanat	İnsan Hakları dahil tüm birey hakları temelinde yapılanma esas alınır. Bağımsızlık, eşitlik ve kardeşlik temelinde olarak, kimse kimseden üstün değildir, sadece yaptığı eserler irdelenebilir.
Çevre	Yüksek eğitim ve yüksek yönetim kademesinde olduğu için, bireyler kurucu birey olmuşlar, tamamen yeni yapılanma yapmışlardır. Mevcut imkânın kat ve kat üstü yapılanma oluşturmuşlardır.
Eğitim	Eğitim, amaca yönelik olması ötesinde, her bireyin kendisini bilmesi, kendisini yetiştirmesi temelindedir. Ben bilirim değil, öğrenip yapayım esastır.
Yönetim, Din, Devlet	Yönetimde temel olan, birey hakları ve sevgi oluşturmaktır. Bunun için sosyal boyutlar öne çıkarılmalıdır. Her birey maaşının ortalama %5-10 miktarını sosyal katkı için harcar.
İnsan	İnsan faktörü öne çıkar. Her birey yaratılışın bir temsilcisidir. Bu Evrende bir uyarıcı, bilgi veriri ve yapıcıdır. Başkasının felsefe ve düşüncelerini dinle ama bilim ve insanlık üzerine olanları uygular. Aşağıda Miras olarak sunulan Yazara mezun olup hekim olunca iletilen hususlardır.
Sağlık	Sağlık her açıdan önemlidir, korunma, tedbir ve gözetim önemlidir.

Teknoloji	Teknoloji amaca yönelik olup, birey ile insanlara hizmet eden metotlar kullanılır. Özel ve Kamu sektörleri yerine Vakıf yapısı tercih edilendir.
------------------	---

Yazar kendi yaşam boyutunu temel alarak tanımlamaktadır.

Yenidoğan açısından Klasik Birey Hakları Kültürü yapısı:

- Aile Yapısı:** Aile değil, fert önemlidir. Tek anne, tek baba olabilmektedir. Devlet desteklemektedir. Boşanma oranı özellikle 40 yaş üstünde %50 üstündedir. Ancak birlikte oturmak daha sıktır. Kadın artık çocukları büyütmüş ve ayrı bir bağımsızlık hissetmek içindedir.
- Kültür Kaynakları:** İnsanın kendisi kaynaktır. Eğitim ile bunlara katkı sağlamaktadır.
- Çevre:** Her birey kendi çevresi ile vardır. Belirli toplum olması gerekmez. Bilişim çağı ile evrende çok boyutlu olabilir. Facebook gibi medyalar ile milyonlarca iletişime geçtiği kişiler olabilir.
- Eğitim:** Her birey kendi içinde eğitimi ve becerisini arttırmakta, artık bir bireysel boyut sağlamaktadır.
- Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare:** Birey bağımsızlık içinde kendisi, kendisini yönetmektedir. İnanışlarda bireye aittir.
- İnsan Yapısı:** İnsanın kendisini bilmesi ve kendisini yüceltmesi boyutudur.
- Sağlık:** Sağlıklı olmak, sorunlar yaşamamak için tercih edilmektedir.
- Teknoloji:** Bilişim çağı bir teknolojik yapı olarak, kullanılan ve kendisini geliştiren bir yapı oluşturmaktadır.

ÖZET: Tüm temel yapı, bireyde olduğu için, kişi detaylı irdeleme ile tüm konularda bir önerileri olabilmektedir.

Tablo 6: Genel Kültürel Yapı: Karma Kültür

Aile	Her toplumdaki kültürel yapıya saygı duyulması ile, en ideal kültür kavramı değil, sevgi temelinde insanlık boyutu öne çıkarılmaktadır. Kul hakkı, civil liberties, birey Hakkı temeldir, her kültürde de geçerlidir.
Kaynaklar, Sanat	Her kültürün kaynakları temel alınarak, bundaki güzel ve iyi olanlar seçilerek kaynak olarak kullanılır. Sanat, güzel, çirkin değil, duygusal boyut ile tenkit yapılmalıdır.
Çevre	Her bir birey, bir çevredir. Bastığı toprak vatandır, kanı bayrak, yıldız kendisi, idealleri ise hilalidir.
Eğitim	Her bireye insanlık boyutunu aşılmalıdır. Bir toplantıda arkadaşlar, her bireyi
Yönetim, Din, Devlet	Her ortamda yönetim bireylere göre farklı olacaktır. Ders bile sınıftaki talebelere göre farklı olabilmelidir. Din inancı tamamen İslam, yaratılışın tanımladığı tek inanış olarak insanlar sevgi ve saygı temelindedir. Zarar ve zulüm olmadıkça da irdelenemez. İnsan hakları ve Kuran temelinde (109/6) karışmak yasaktır, sorgulamak bile yasaktır.
İnsan	İnsanın kendi algısına göre kültürel yapı dikkate alınır. Saygı sadece insana değil, kültürüne de olmalıdır. Üstün kültür diye bir boyut olamaz. Sadece eserler irdelenebilir. Her fikir ise tenkit, tartışma konusu yapılabilir. Yapılmıyorsa bilgi azlığı vardır, bilişim teknolojisi ile elde edilebilir.

Sağlık	Sağlıklı olmak, sağlığı korumak, gözetmek, tedbir almakla olmaktadır.
Teknoloji	Teknoloji detayda denilerek, en uç noktasına kadar bilişim yolu ile bilgi alınması planlanmaktadır.

Yazar kendi yapısını temel alarak tanımlamaktadır.

Örnek 1) Bir toplantıda arkadaşlar, her bireyi Türkleştirmektesin dediler. Kavram Atatürk anlayışı ise doğru dedim. Her insan sevgide ve iyilikte ise Türk'tür dedim, Ya Sin, Ey Nas gibi kavramlarda da bu tanımlanır dedim. Amerika'da özel bir Kongre için davetli idik. 26 kişi otobüs ile taşınıyordu. Şoför Afrika Amerikalı idi, ben ona bir avuç, ufak çikolata verdim. Elini aşağıda indirdi ve sakladı, neden diye sordu. Sana değil, torunun için dedim. Elini aldım çıkardım, avucunu açmasını sağladım ve verdim, sana değil dedim. Teşekkür bile etmedi ama aldı. Akşam şeker vermişlerdi, uzattım elini açtı, çikolata yok mu dedi. Arkadaşlar Türkleşti dediler. Bu arada otobüsün aşağısında resimler çektik, espriler yapıp, birlikte yemek yedik.

Örnek 2) Yazarın ablası, 9 yaşında iken Ramazan günü bir kayısı yemiş. Akraba sen oruçlu değil miydin demiş. Cevap: a) bir kere su içildikten sonra hatırlatılır, sen yerken hatırlattın, uygun değil, b) Ev hanımı yemeğin tadına bakınca bozulmaz demiş, ayrıca c) Ben tadına baktım, yemedim, bilerek yedim, orucu bozmadım dedikten sonra, d) Oruç, Yaratana karşı verilen söz ise, Kuran esastır, inanışlara karışılmaz (109/6) insanlar karışmaz demiş. Ağabey de Müftü torununa söylenmez demiş ve bir daha herhangi bize uyarı yapmamıştır, bilgi vermiş, bizlerin görüşünü almıştır.

Yenidoğan açısından Klasik Karma Kültür yapısı:

- Aile Yapısı:** Her kültüre göre yapıya birey adapte olması beklenir. Bir seyahatte farklı ortamlara uyması beklenir.
- Kültür Kaynakları:** Almanya'da olan işçiler, hem kendi kültürleri ile buldukları kültürü sentezlemeliler, ayrıca da kabile kültürü yapısında olup, kendi varlıklarını korumaktadırlar. Üçlü yapı bütünleşmektedir.
- Çevre:** Çevreye göre uyum sağlanmalıdır. Bir Fenerbahçeli, Galatasaray maçını seyrederken, "Atatürk gibi ben sporcunun ahlaklısı ve çevik olanı severim" demesi gibi uyum sağlamak önemlidir.
- Eğitim:** Ortamlarda farklı eğitim gören olması ile eğitici rolü oynaması, teknolojik telefon ile bilgi sorgulayarak eğitici olma ötesinde öğüt ve uyarı yapan olmaktadır. Kültür çatışması olmamasına dikkat etmelidir.
- Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare:** Her kültürün farklı yapısı olacağı dikkate alınarak, uluslararası İnsan Hakları ve genel etik kurallar içinde olmak ile çatışmamayı sağlarlar.
- Sağlık:** Kendisinin yapısı ile uygun yaklaşım yapmaktadır. Kendi benliğine özen gösteren sağlığı ciddiye almaktadır.
- Teknoloji:** Temel kültürleri teknoloji yapılandırıldığı için, kültürel yapının saptanması bu açıdan kullanılan ve kullanma usullerine bakılmalıdır.

ÖZET: Bir insan kendisine göre yapı oluşturur, burada empati ve uyum yapabilmesi ile sorunsuz yaşamı olabilecektir.

Kendini Bil

Birçok Felsefe öne süren kişilerin ortak vurguları, eğitimin Kendini Bil demesi ile bir aşama oluşturmuştur. Bu konuda eğitimin kültürel boyutu açısından da önemlidir.

1) Sokrates'in mirası: Kendini bil, Ç. Öztabak⁴

Sessizlik içinde, sadece kendinizi dinlemek için kendinize vereceğiniz bir haftanız var mı?

Hayat amacımızı bulmak neden bu kadar zordur ve sadece bu anlam arayışı için tek bir atışlık mı şansımız vardır?

Özellikle pandemi sonrası neredeyse çoğu arkadaşımın konuşmalarımızın bir kısmında mutlaka; biz ne yapıyoruz, ben bu işi yaparak mutlu değilim, gerçekten sevdiğim şeyi arıyorum ama bulamıyorum ve neden bulamıyorum soruları geçiyordu. Belki evde geçirdiğimiz o uzun zamanlar, her birimizi halının altına süpürdüğümüz o şeyleri düşünmeye itmişti.

Bende de durum pek farklı değildi.

Hayatta bir sonraki adımın "bilmiyorum" aşamasında hissediyordum kendimi. Ama garip bir şekilde sakin, daha meraklı ve endişeli de hissediyordum. Kendimi; eşzamanlılıklarına, okuduğum kitaplardaki cümlelere ve beni harekete geçiren rastgele görsel uyarılara, anılarıma ve rüyalarıma dikkat ederken buluyordum. Ve yeni belirlenecek amaç duygusunun, önce umutsuzluk yaşamadan mümkün olmayacağını hissediyordum.

Yorum

Pandemi ile insanlar kendileri ile yalnız kalınca, bir ilişki ve iletişim konusuna açmaza düştüler.

Eğitilmiş kişiler felsefe ile kendini bil demesi genel akla gelmesi doğaldır.

Bu umutsuzluğu aşmak için çıktığım yolculukta, kimi zaman **Dalia Lama** kimi zaman da **Rumi**'den ve **Sokrates**'ten, kimi zaman da **Steve Jobs**, **Bill Gates** gibi ikon olmuş yaratıcılardan referans alıyorum. Hayat amacı konusunda kafa yoruyor ve tadınız yavaştan kaçırıyorsa siz de bir bakın ne düşüneceksiniz, harekete geçmek için bir dürtü hissedebilecek misiniz?

Yorum

İnsanların fikir alma yolu, internet ile araştırma olması ötesinde, öncelikle soruyu oluşturmasıdır. Soru sormak cevaplamaktan daha önemlidir.

Umutsuzluk olarak tanımlanması geniş anlamda olup, cevabı da sorunludur.

İnsanlık yapısı olarak inanç boyut, Nirvana veya Kuran temelinde de ele alınabileceği akla gelmektedir.

Birkaç yıldır kafama takılan bir nokta vardı. Yaşadığımız gezegendeki zaman kavramı ve yaşadığımız coğrafyaya dayalı kurulu düzende hayattaki amacımızı bulmak için, deneme yanılma şanslarımızın dahi çok kısıtlı olduğunu düşünüyorum ve anlam veremiyordum, bu beni içten içe kızdırıyordu da. Yani düşünsenize, hayatta bir akış içindesiniz. Çocukken bazı eğilimleriniz, temalarınız ortaya çıkıyor, yatkınlıklarımızın en apaçık ortada olduğu yıllar... En çok da "bizim sadece iyiliğimizi isteyen" ailelerimizin yine kendi yetiştikleri coğrafyaya dayalı şanssızlıklarından dolayı ıskalandıkları yatkınlıklarımız. Ve çoğu şanssız çocuk, okul hayatında girdiği yolun onu götürdüğü yerden ayrılamıyor. Okuduğu bölümü tesadüfen seçimlerle hayatının merkezi yaparak, istemediği işlerde, mesai bitse de gitsek, yıllık iznini kullanmaya gün sayıyorum dediği yerlerde tüketiyor zamanını çoğu. Ve ülke ekonomimiz içinde bu döngüden çıkmak Dark'ın 33 yıl döngüsünden çıkmak kadar zor! Dark'taki gibi bu döngüyü kırmak için, kafamızı tıpkı bir baykuş gibi 360 derece döndürerek bakış açımıza yeni özellikler kazandırmamız gerekiyor.

Hayat amacımızı bulmak için yürüdüğümüz tümseklerle dolu yolların üzerinde deneyimlemek istediğimiz şeyleri de birden fazla elideneme şansımız da pek yok üstelik. Örneğin dans etmeyi sevdiğinizi derinden hissediyorsanız, dans öğrenmeden bunu yapabileceğinizi bilemezsiniz. Peki 9-6 bir çalışma düzeninde, sorumluluklarla dolu bir işyerinde çalışıp, zamanınızı ve paranızı dans öğrenmeye vermeniz belki olası, ancak bir de siz örneğin pilot olmak ve uçak uçurmayı öğrenmek istiyorsanız, bu ikisini birden deneme şansınız son derece düşük. Yani hayatta gerçekten amacımızı bulmak için pek fazla şansımız yok gibi duruyor buradan bakınca. Bu bir teori değil gerçek. Maksimum 1 ya da 2 uzmanlık kazanmak için zaman ve para kaynağımızı sunarak deneyimleme şansı buluyoruz, o da belki aramızda şanslı olanlarımız bu fırsatı yakalayabiliyorlar.

Neredeyse bir simülasyonda yaşadığımızın bazı emarelerinden biri olarak gördüğüm bu döngüyü kıramıyorsak, bu sistemi nasıl hack'leriz? Bunu farkedene sadece ben ya da sen değilsin elbette. Bir söz söylediğinde dikkat kesilip not aldığımız, dinleyelim çünkü o söylemiş dediğimiz bazı insanların bizlerle paylaştığı bazı formüller var bu döngülerimizi kırmamız ile ilgili. En güzeli ve en ünlüsü ama bence en yarım yamalak bilineni, Steve Jobs'ın Stanford Üniversitesi mezuniyet töreninde yaptığı konuşmada bahsettiği, "Noktaları birleştirmek için geriye bakmak".

Steve Jobs diyor ki; "Noktaları ileriye bakarak birleştiremezsiniz; yalnızca geriye doğru bakarak bağlantılar kurabilirsiniz."

Burada hayatımın yönünü, yaptığım şeyi değiştirmek ve gerçekten sevdiğim istediğim şeyi yapmak istiyorum diyenlere güzel bir yönlendirme var. Peki bizler kendi hayatlarımızdaki noktaları geriye doğru birleştirin yönergesinden nasıl bir ödev çıkartabiliriz?

Estudam-yenidogan

Öncelikle durup düşünmenin, sessizliğin öneminin bir farkındalığına varmamız, hayatımızda fark yaratmak istiyorsak bu eylemin hiçbir şey yapmamak olduğuna kendimizi inandırmanın gerekiyor. Sessiz bir yerde zamanımızı düşünmeye ayırmanın önemini Dalai Lama şöyle aktarıyor: "Ne kadar sessiz olursan o kadar çok duyabilirsin."

Buna en güzel örnek olarak sizle paylaşabileceğim; teknolojinin gidişatına yön verenlerden girişimci, iş adamı, yazar Bill Gates kendisine iki haftalık bir süreçte "Düşünme Haftası" diye bir alan veriyor ya da Twitter'ın da kurucusu olan girişimci Jack Dorsey düzenli olarak sessizlik inzivasına gidiyor. Buna zihin susturma diyorlar. İç sesimizle bağlantı kurma aşamasında büyük ve sabır gerektiren bir adım. Gürültüden uzak, sessiz ve izole bir yerde olmak, kendi içinde derinleşmek ve yaratıcılığı arttırmak için bir kendilik pratiği diyebiliriz. Kendini tanımanın bir pratiği, kendinle kalmanın, kendine dürüst olma fırsatı vermenin bir yolu. Eylemlerine karar vermek için harekete geçmeden önce, onları sakinlikle ve gerçekten senin için değerini ölçerek değerlendirme zamanı. Bill Gates ya da Jack Dorsey gibi milyon dolarlarınız da olsa, harekete geçmediğinizde mutsuz olabileceğinizin farkına varmak, hepimiz için başarının ve mutluluğun çok para kazanmak ile doğrudan ilişkisi olmadığını, bu zengin etiketi taktığımız insanların inzivalarından bağıyorlar adeta bizlere. Kendilerini dinleme inzivalarından...

Sokrates ise zaten bunu yüzyıllar öncesinden bizlere söylüyor. "Nosce te ipsum" Kendini Bil ya da Kendini Tanı olarak Latince'den çevriliyor.

Yani ruhunu tanı ve kendi yeteneğin ile neler yapabileceğini bil diyor Sokrates. Felsefe biliminin temel taşı olarak da Delphi Tapınağının kapısında yazıyor; "Kendini Bil".

Kendimizi tanımamız dış etkenlerle çarpıştığımız her an zorlaşıyor, hele günümüz dünyasındaki hiper gerçeklik seviyesinde insan canlısından son derece esnek ve dayanıklı olması bekleniyor. Son zamanların popüler lafı: Resilience- Dayanıklılık kavramı ve buna dair verilen kişisel gelişim eğitimleri, videoları bizi daha esnek olmaya, dayanıklı olmaya yönlendirir. Çok kolay değil elbette dayanıklı ve esnek olmak, üstelik öyle bir eğitimde öğretilecek bir yetenek hiç değil.

Kadim felsefeye geri dönüp bakarsak, günümüz dehalarından Bill Gates'in kendini bilmeye, tanımaya yönelik geliştirdiği bu "Düşünme Haftası" etkinliğinin Sokrates'den bu yana kullanılan bir yöntem olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Peki sizin sessizlik içinde, sadece kendinizi dinlemek için kendinize vereceğiniz bir haftanız var mı? Düşününce çok geliyor ama unuttuğumuz, uzaklaştığımız kendimize yakınlaşmak için hiç de yanlış görünmüyor buradan.

Peki bu düşünme haftasında hayat amacını arayan, neyi neden yapmak istediğimizi bizler nasıl bulacağız? Cevabı beni şaşırtmadı, sizi de şaşırtmayacak. Çocukluğumuz ile.

Fakat önce şu soruları sorup üzerinde düşünün diyor Dalia Lama.

Yönergesi de şu şekilde: "Kendimizle barış yapana kadar dış dünya da asla barış sağlayamayız." (Kendini bil, kendini tanı demenin başka bir yolu.)

Burada amaç gerçeklikten kaçmak için yaptığımız eylemlerin farkına varmak aslında düşünürseniz. Örneğin bir tatile çıkmayı planladık, peki bu tatil gerçekten mutluluğunuza hizmet eden bir seyahat mı yoksa gerçekliğinizden bir kaçış mı?

Kendimize bu farkları bulabilmemiz için sormamız gerekenler şunlar?

Gerçekten ne istiyorsun?

Neleri deneyimlemek istiyorsun?

Seni tatmin etmese bile her gün ne yapıyorsun?

Nelerden kurtulmak istiyorsun?

Yorum

Oluşturulan sorular: A) Tatil insana mutluluk verir mi? B) İstediklerin, C) Deneyimler, D) Tatmin olma durumu. Bunlar günlük yaşantı olup, soyut boyutlar olmadığı anlaşılmaktadır. Sevgi yaklaşımı olmadığı, bir teknolojik yapı tanımları vardır.

Bu soruları cevapladığımızda, içindeki çocuk yani asıl sizle bağlantıya geçmeniz için, eski albümlerinizi, belki tuttuğunuz defterler var ise onları yanınıza almak ve düşünme haftanızda kendinizi aramak, sabırla deneyeceğiniz bir yöntem olabilir.

Değişimlerin über bir hızda hayatımızın yönünü değiştirdiği yeni zamanımızda, kendimizi diğer insanlarla karşılaştırmak bulurken kendimizden uzaklaşıyoruz.

Çocukluğunuzda belki fotoğraf albümlerinizde, belki de aldığımız notlarda sürekli tekrarlanan bir eyleme, temaya rastalamanızı bekliyor Dalia Lama, dolaylı yoldan Sokrates'in de bizden yapmamızı istediği çok basit görünse de kolay olmayan Kendini Bil.

O tekrarlanan eylem, sizin muhtemelen yapmaktan en mutlu olduğunuz şey olacak. Her yaşınıza yavaş yavaş gidin ve o yaşlardaki duygularınızı hatırlamaya çalışın diyor bir nevi. Duygularınızı canlandıran eylemlerinizi bulup, etrafında gezin. Sizi mutlu eden döngüleriniz nelerdi?

Bulduktan sonra yaratım gücünüzü yeniden hatırlayın, o eylem ne ise hemen yapmaya, denemeye çalışın. Gözlemleyin ne kadar mutlu oluyorsunuz, aynı duygular geri geliyor ve kafanızı çalıştırıp size yeni bir hedef veriyor mu? Daha önce yaptığınız ve mutlu olduğunuz şeyi yapmaktan korkmayın, yapan sizsiniz. Kendinizle ilgili önemli ayrıntıları unutmamaya özen gösterin, kendinize özen gösterin demek istiyor Sokrates.

Benim bu pratiği ilk yaptığımda karşıma çıkan tek şey vardı. Kasetlere kaydettiğim mahallemizde gelişen olayları anlattığım ses kayıtlarım, çıkardığım mahalle dergisi ve defterlerce hikâyeler, anılarımı, seyahatlerimdeki anılarım ve onlarla ilgili düşüncelerimi yazdığım defterlerim. Yaşlarım arasında sürekli tekrarlanan bir döngü. Peki hayatımı kazanmak için bu sevdiğim eylemleri kullanıyor muyum, hayatımı kazandırmaya yetmiyor ama deniyorum. Bildiklerimi, merak ettiklerimi

Estudam-yenidogan

anlattığım bir podcast yapıyorum, yazı yazmaya devam ediyorum. Ve çocukluğumdaki diğer yaratımlarımı aramaya devam ediyorum, kendimi unutmamak için bu hiper gerçeklik çağında çaba harcıyorum.

Rumi diyor ki; "İçinde bilmediğin bir sanatçı var".

Picasso biraz daha yakın zamandan Rumi'ye bağlanıyor; "Bütün çocuklar sanatçı. Sorun, büyüdükten sonra nasıl sanatçı olarak kalacakları."

Asla çocuk görünüşü kaybetmeyin, hepimiz kendi tarzımızda bir sanatçıyız. İçsel çocuğunuzu ortaya çıkarmaya ve yeteneğinizi keşfetmeye meraklıysanız kendinizle daha çok zaman geçirin, bunu denemiş ve faydasını gördüğünü somut örneklerle hayatına geçiren diğer insanların deneyimlerinden faydalanın, geçmişinize doğru noktalarınızı birleştirin ve bu noktalarda tekrarlanan eylemlerinize odaklanın. Özlem duyduğunuz kendinizi bulmakta geri dönüp Sokrates'e bakmayı unutmayın, kendinizi unutmayın, kendinizi tanıyın. Ve bunu daha çok kişiye anlatın, çünkü ne kadar çoğumuz kendimizi bilmeye yaklaşırsak hayat hepimiz için daha iyiye doğru güzelleşecek inanıyorum.

Yorum

Topluma kendinizi tanıyın denilmektedir, ancak bunun yöntemleri sunulmamaktadır. Sevgi boyutu ise, söz konusu olmamaktadır.

2) Kendini Bil. Yeşil Science⁵

En az 2400 yıldır devam eden ve hiçbir zaman da bitmeyecek olan bir yolculuğa çıkmaya hazır mısınız? **"Nosce te ipsum!" / "Gnothi seauton!" / "Know Thyself"** yani **"Kendini bil/Kendini tanı!"**, bu sözü ilk defa duyduğunuzu düşünenleriniz olsa da aslında ilk defa karşınıza çıkmadığına yemin edebilirim! Ancak insani varlıklar olarak bizler karşılaştığımız nesnelere algıda seçiciliğimizden dolayı çoğu zaman basit görünen şeylerin derinindeki manayı sorgulamak yerine onu es geçersiz. Merak etmeyin bunu sadece siz yapmadınız.

Kendisi M.Ö. 4. Yüzyıldan, yani bizden 2400 yıl önce yaşamış olan 'ilkel' olarak nitelendirdiğimiz insanlardan kalma, 'günümüzdeki çoğu cümleden daha modern' bir söylem. Yunanistan'ın Delfi adlı UNESCO'nun Dünya Mirası listesinde bulunan modern kasabasında bulunan Apollo Tapınağı'nın girişinde yazar bu söz. O zamanın insanları bu sözü o kadar çok önemsemişlerdir ki altın harflerle yazmışlardır, günümüzde ise çoğumuzun haberi bile yok.

Yorum

İnsanları ilkel olarak tanımlanması kabul edilebilir olamaz. İnsanlar teknolojik farklılık olmakta ancak düşünce boyutu ile değişim olmadığı, nitekim alınan boyut ile ortadadır.

Gelişim, değişim, ilerleme eskilerin koydukları tuğlalar ile yükselmektedir.

Yazar bu yaklaşımı ile dinlenme boyutunu kaçırmaktadır.

Geçen yüzyıllara rağmen hala bu öğüdü tam anlamıyla yerine getiren bir anatominin dünya daki mevcudiyetine rastlayamadık. Yaptığımız tek şey bu söylemi çok 'basit' bularak sorgulamadan, daha 'somut (!)' konulara geçmek oldu. Oysa bu söz karşımıza nerelerde çıkmıştı ki ben size ilk defa karşılaştığımızı yemin edebilirim demiştim:

– **"The Matrix"** filmi çoğunuz seyretmişsinizdir, aslında bu söz filmin içeriğine kasıtlı olarak orada da yerleştirilmiştir. Bir başka Latince versiyonu olan **"Temet Nosce"** şeklinde yazılmıştır ve filmin içerisinde bu söyleme özellikle dikkat çekilir:

– Ünlü İngiliz Şair **Alexander Pope'un** "Know then thyself" diyerek başlayan insan üzerine kaleme aldığı şiiri vardır:

"Sen seni bil, bırak Tanrı'yı incelemeyi

Kendindir kendinin asıl bileceği

Sen ki durursun çift yanı deniz bir karada

Aklı karanlık cüssesi kaba

Çokça bilgili şüpheden yana eşi yok

Almamış ama sabırdan hissesini

Sallanır durur orta yerde şaşkın gümekte ya da kalmakta

Tanrı mı yoksa bir canavar mı olduğunu sanmakta

Şaşkındır şaşkın bedeni mi aklı mı var seçmekte

Ölmek için doğmuş kullanır aklını sadece günah işlemekte..."

– **Benjamin Franklin'den** bir alıntıdır bazen:

"Son derece sert olan üç şey vardır: çelik, elmas ve kendini bilmek."

– **Yunus Emre'nin** o bilinen dizeleri de aslında bunu ifade etmektedir, kendini bilmenin ilmin ta kendisi olduğunu:

"İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsen

Ya nice okumaktır!"

– Gün gelir **Aşık Mahzuni Şerif'in** "Zevzek" türküsünü dinlerken fark edersiniz bir anda:

"Kendini bilmeyen eli ne bilsin

Kendini bilmeyen halkı ne bilsin

Kendini bilmeyen hakkı ne bilsin..."

Estudam-yenidogan

– Çinli filozof **Lao Tzu** da Batı'daki filozoflarla aynı düşüncededir:

“Başkalarını bilen kimse bilgili, kendini bilen kimse bilgedir.”

– O ünlü **Don Kişot**'ta da yer verir **Cervantes**:

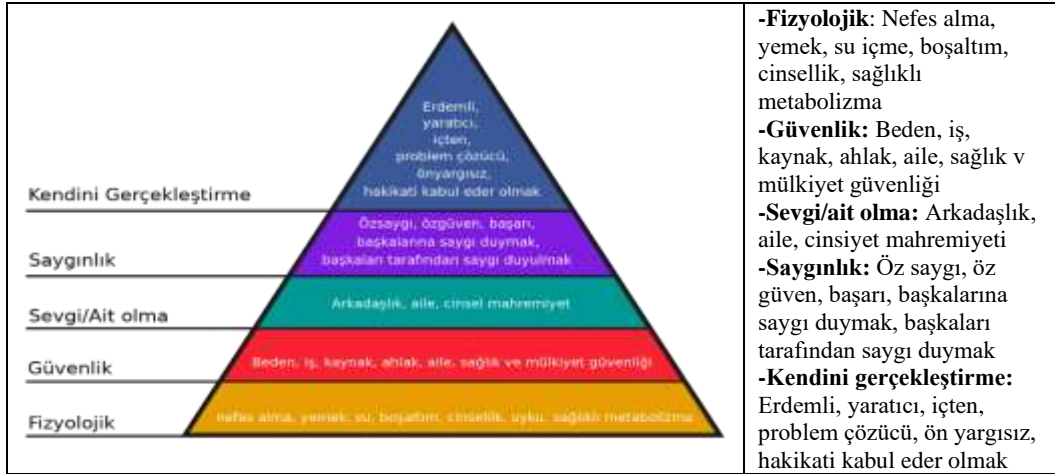
“Gözlerini kendine çevirip kendi kendini tanımaya çalış; varılması en zor olan bilgi budur. Kendini tanırsan öküzü özenen kurbağa gibi şişinmezsin.”

– Danimarkalı ünlü filozof **Søren Kierkegaard** da bu noktanın üstünde durur:

“Kişi, herhangi bir şeyi bilmeden önce kendini bilmeyi öğrenmelidir.”

Ve en sevdiğim yazarlardan biri en sevdiğim kitaplarından birini şu cümlelerle noktalar:

“Kendini bulan insanın bu dünya da kaybedecek bir şeyi kalmamıştır. İçindeki insanı anlayan, tüm insanlığı anlamaya başlar.” – **Stefan Zweig/Olağanüstü Bir Gece**

Şekil 1: Eğitimin ile bireyin yücelme piramidi

Ve daha birçok söylem, alıntı, film, dizi, kişi, kitap, türkü... Bu söz hayatımızda karşımıza defalarca çıkmış olabilir. Buna rağmen bizler bu sözü önce önemsemekte, daha sonra anlamakta, üçüncü adım olarak benimsemekte ve son olarak da uygulamakta ne kadar başarılıyız? Çoğumuzun birinci adımda kaldığı zaten kesin, birinci adımı geçenlerin ise ikinci adımı atlatabildiklerini çok düşünmüyorum. Çünkü bu söz iki kelimeden daha fazlasını içinde barındırıyor. İnsanın kendini tanımaya çalışması demek onun evreni tanıma ve anlama serüveninin de başlangıcı anlamına gelir. İnsan, var olduğu günden bu yana düzenli ve devamlı olarak içinde bulunduğu evreni tanımaya çalışmış, bunun için türlü yollar geliştirip çeşitli alanların oluşmasına yol açmış. Ancak kendisine kutlu yol olarak benimsediği bu anlam arayışında en az tanıyabildiği varlık yine kendisi olmuştur.

Bizler kendi davranışlarımızı, duygularımızı, ruhlarımızı ve bedenlerimizi o kadar sahiplenmiş ve onların aitliğini o kadar benimsemişizdir ki bunu hiçbir sorguya mahal vermeden kabul ederiz. Ancak sizlere soracağım tek bir sorunun cevabından yola çıkarak aslında bize ait olduğunu zannettiğimiz çoğu şeyin bize ait olmadığını, bunun da ötesinde onların gerçek manalarının farkında dahi olmadığımızı söyleyebilirim. “Kendini tanı/Kendini bil” söylemini bugüne dek uygulayabilen ilk insan olduğunuzu düşünüyor musunuz? Cevabınız objektif bir şekilde baktığımızda eğer ki hayır ise şöyle bir döngüye girebiliriz:

1) İnsan tanımadığı şeyi bilebilir mi? Bilmediği bir şeyi tanıyabilir mi?

2) İnsan bilmeyip tanımadığı bir şeyi nasıl fark eder? Fark ettiği şey gerçekten “o” şey kabul edilebilir mi?

3) İnsan fark edemediği bir şeyi nasıl anlar?

4) İnsan anlayamadığı bir şeye nasıl sahip olabilir?

Tıpkı Goethe'nin de dediği gibi: “**İnsan, anlayamadığı şeye sahip olamaz.**”. İşte tam da bu noktadan yola çıkarsak bizler kendimizi bilmezsek kendimiz üstünde sahiplik iddia etmeye hakkımız yoktur. O sahip olduğumuzu iddia ettiğimiz tüm özellikler, aslında sosyal çevremizden bilinçli veya bilinçsiz, farkında olarak veya olmayarak empoze edilen yaşam tarzı ve değerlerden oluşmuştur.

Kendini bilmeyi **Maslow**'un ‘Hayatta kalmak için nelere ihtiyaç duyarız?’ sorusundan yola çıkarak oluşturduğu o ünlü ‘**İhtiyaçlar Hiyerarşisi**’nde de bulabiliriz aslında. Maslow; alt düzeylerde fiziyojik, güvenlik, sevgi/ait olma ve saygınlık ihtiyaçlarından yola çıkmıştır. Piramidin en üst noktasına veya şu günlerde maalesef çok duyduğumuz kavramla ifade edecek olursam ‘peak’ noktasına ise ‘**Kendini Gerçekleştirme**’ basamağını koymuştur. Yani kendini tanıma/bilme basamağı da diyebiliriz buna. Ancak insan, kompleks yapısı itibarıyla birçok parametreden oluşan bir fonksiyondan etkilendiği için hiçbir zaman o basamağa herhangi birinin çıkabileceğinden emin olamayacağız.

Bizlerin yapması gereken ise bu dünya daki sınırlı imkân ve sürekli değişen yapıdaki kısıtlı kendimizi sabit olarak gözlemleyebilme kapasitemizden faydalanarak kendimizi tanımaya, bilmeye ve anlamlandırmaya çalışmak olmalı. Eğer bunu

Estudam-yenidogan

yapabilirsek hayatımızı buna göre şekillendirme şansını da elde ederiz. Nasıl ki tam anlamıyla güvenlik sağlayamamamıza ve hiçbir zaman da sağlayamayacak olmamıza rağmen güvenlik ihtiyacımızı karşılamaya çalışıyorsak piramidin tepesini kendimize hedefleyip o noktaya ulaşabilmek adına da elimizden geleni yapmalıyız. Yapalım ki bu dünya daki nefes alan diğer canlılardan bir farkımız olabilsin.

Kendini tanımayı somut bir şekilde canlandırmak istersek eğer şu şekilde tanımlayabiliriz: “Şu anda olduğumuz canlı ile gelecekte olmak istediğimiz canlı arasındaki hiçbir zaman bitmeyecek olan upuzun bir yoldur.” Sizce de öyle değil mi, bir dakika soluklanın ve geçmişte hangi gün artık gelecekte olmak istediğiniz bir tanım olmadığını, olmak istediğiniz kişiliğe tam anlamıyla büründüğünüzü düşündünüz? İlerleyen günlerde bu düşünce ve karara erişebileceğiniz misiniz?

Bu hiç bitmeyecek yolculukta tabii ki bu blog yazısı başlangıcın da başlangıcı olarak nitelendirilebilir. Eğer sizin için faydalı olduğunu düşünüyor ve devamının gelmesini istiyorsanız geri dönüşleriniz ve yorumlarınız benim için çok önemli. Bu uzun yolculukta beraber öğreneceğimiz ve paylaşmamız gereken çok şey olacak. Ancak ilk başta bu ihtiyacımızın farkına varmamız gerekiyordu. Çok sevdiğim bir Fars dörtlüğüyle ifade edecek olursam:

“O ki, bilmiyor ama bilmediğini; cahildir, ondan uzak durun.

O ki, bilmiyor ama biliyor bilmediğini; çocuktur, onu eğit/yetiştirin.

O ki, biliyor ama bilmiyor bildiğini; uykudadır, onu uyandırın.

O ki, biliyor ama biliyor bildiğini; bilge kişidir, onu izleyin.”

Bu yazıyı okumadan önce birer cahildik, hayatımızın bir anında karşılaştığımız ve evrenimizde bu denli önemli yer tutan, yüzyıllardır var olan bir mesajın ‘tam anlamıyla’ varlığından haberdar bile değildik. Bilmediğimizi bilmiyorduk. Bu yazıyı okuduktan sonra ise hiçbir şey çözülmedi, şu anda sadece bir çocuk olduk. Hala bilmiyoruz, ancak en azından bilmediğimizi biliyoruz. Yapmamız gereken ise bilge olmaya çalışmak, bilmek ve bildiğini bilmek. Ancak bu aşamada öğrenip bilme serüvenimizde uykuya dalmamaya dikkat etmeliyiz. Zira bir daha bizi uyandıracak herhangi bir dürtü bulamayabiliriz.

Hiçbir zaman hiçbir şeyi tam anlamıyla bilemeyecek ve anlayamayacak dahi olsak bu bizi bilme serüvenimizden alıkoymamalı. Şu andan itibaren kendinizi anlama yolculuğunuza başlayabilirsiniz. Bunu nasıl yapacağınız ise tamamen sizin kişisel yöntemlerinize ve deneme-yanılma tecrübelerinize bağlı. Kitaplar ve diğer insanların serüvenleri deneme-yanılma sürecinde sizin için önemli bir kaynak oluşturabilme potansiyeline sahip. Ancak Mevlana’nın da dediği gibi: **“Kitaplardan önce, kendimizi okumaya çalışalım.”** Çünkü kendimizi okumak, kitap seçimlerimizi ve onlara bakış açımızı da etkileyecektir.

Yorum

Bazı yorumlar dikkate alınmalıdır:

--Matrix filminde, insanlar digitalize edildiği için, birey nasıl tanılanacaktır sorusu akla gelmektedir.

--Tanrı obje olarak bakılınca, yaratılan boyutlarla karşılaştırılmakta, God is Love kavramı ortadan kalkmaktadır.

--Kendini bilmek en sert boyuttur diyen Franklin açısından, bilmek ile kendini tanımak, algılamak boyutu bir basamak olmaktadır.

--Yunus Emre, kendini bilmek, eğitim ile alakalı boyuttur ve yazı içinde ele alınan en güzel tanımlamadır.

--Mahsuni Şerif, kendini bilmek ile Tanrıyı bilmek boyutunu bütünleştirmekte, obje olmaktan çıkarmakta, tanrı yapısından uzaklaştırmaktadır.

--Bilgili ve bilge olmayı tanımlamaktadır.

Yazarın yorumlama yerine sadece ifade ettiği görülmektedir.

Yorum

Kendini tanımak üzere oluşturulan sorular:

-En çok neleri yapmaktan zevk alıyorum?

-Nasıl bir ortamda daha rahat ve verimli çalışabilirim?

-Nasıl biriyim, özelliklerim neler ve neleri daha iyi yapıyorum?

-En başarılı hissettiğim alanlar nelerdir?

-10 Yıl sonra neler yapıyor olacağım?

Sevgi ve insanlık boyutunu olmaması ile yazarların somut olarak konuyu ele aldığı görülmektedir.

3) Google Görselden, Önce Kendimizi tanıyalım⁶

Şekil 2: İnsanın kendisini tanıması için oluşturduğu sorular

GENEL YORUM

Genel olarak eğitim bir bilgi ve beceri aktarımı olarak ele alınınca, aktarılacak olan da mevcut kültürel simgeler olacaktır. Çağdaş Eğitim denilen boyutta budur. Buna karşın Atatürk'ün ifade ettiği muasır medeniyet ötesi kavramı sunulmamış olmaktadır.

Bir başka boyutta, Atatürk "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" insan yetiştirmeyi amaç edinmesi ve bunu Eğitimcilere iletmesi ile Başöğretmen sıfatını layık olduğu da bir gerçektir.

Yine Atatürk, "*Türk, özgün, çalış, güven*" vurgusunu da övün olarak alarak milliyetçiliğin ile övün diyenler vardır. Halbuki bu inanışın simgesi olan, Arapça ifade ile "Ey insan, ikra/eğitim al ve eğitim ver, abd/çalışarak değer ve eser üret, iman/inanarak yap, güven" kapsamında ilkeler topluluğudur.

Özet olarak sevgi ile ileri gelişimi ve değişim yerine vurguları olduğu gibi almak bir nevi ezberleme anlamında olmaktadır.

Eğitim Kültür İlişkisi

Eğitim kültürün bir simgesidir, bu aynı türde kültürün devamlılığı için şarttır. Ancak insanın karakteri icabı, değişim ve gelişim olarak ileriye gidecek, kendi kültürel yapısını oluşturacaktır. Ezber, kopyacılık ve kendi kültürü ile gurur duyma ötesinde aynı kalıpta kalması ile ise gelişim düşünülmeyecek boyut olacaktır.

Eslemna/kalıba uyanların, inanan olmadığı vurgusu Kuranda vardır (49/14). Bu nedenle kalıp bir bilinçli ve eylemi olanın işlevi olamaz.

1) Eğitim Kültür İlişkisi (Eğitim-vaktim/egitimvaktim.com)⁷

Eğitim kasıtlı kültürleme süreci olup, kültürün aktarılmasında önemli bir araçtır. Kültürü etkileyen ve kültürden etkilenen bir yapıya sahiptir.

Eğitim kültüre göre değişime daha açıktır. Kültür değişime dirençlidir. Ancak bu kültürün değişime tamamen kapalı olduğu anlamına gelmez. Eğitim görevini yerine getirirken kültürel olanaklardan yararlanır ve kültürel değerlerin izlerini taşır.

Eğitim kültürel değerlerin izlerini taşır.

Kültürleme kendi içinde **3 dala** ayrılmıştır.

Zoraki kültürleme, gelişigüzel kültürleme ve kasıtlı kültürleme.

Zoraki Kültürleme: Bireye hür iradesi dışında kültürel değerlerin zoraki olarak kabul ettirilmesi

Örnek: Propaganda, beyin yıkama

Estudam-yenidogan

Gelişigüzel Kültürleme: Bireylere plansız, sistemsiz ve gelişigüzel bir biçimde kültürel değerlerin benimsettirilmesi.

Örnek: Örf ve adetler, cinselliğin öğrenilmesi (İnformal eğitim)

Kasıtlı Kültürleme: Kültürel değerlerin belli amaçlar dahilinde ve belirli bir plan çerçevesinde bireylere aktarımı

Örnek: Ali'nin çıraklık eğitim merkezine devam etmesi (Formal Eğitim)

Eğitim; kasıtlı ve gelişigüzel kültürleme süreçlerinin toplamından oluşur.

Gelişigüzel kültürleme:	Bireylere plansız, sistemsiz ve gelişigüzel bir biçimde kültürel değerlerin benimsettirilmesi.
Kasıtlı kültürleme:	Kültürel değerlerin belli amaçlar dahilinde ve belirli bir plan çerçevesinde bireylere aktarımı
Zoraki kültürleme:	Bireye hür iradesi dışında kültürel değerlerin zoraki olarak kabul ettirilmesi
Kültürlenme:	Bir bireyin ya da grubun kendi kültüründe bulunmayan yepyeni bir birleşime varmasıyla kültürlenme gerçekleşir.
Kültürleşme:	Farklı toplumlardaki bireylerin karşılıklı olarak kültürel etkileşimde bulunmasıdır. Kültürleşme ile her iki kültür ögesi de değişime uğrar.
Kültürel emperyalizm:	Toplumların kendi kültürlerini başka toplumlara kabul ettirmesi
Kültürel şok:	Bireylerin ait oldukları kültürle uyum olmayan farklı kültürel öğelerle karşılaşması
Kültürel asimilasyon:	Kültürel kimliğin kaybolması, bozulması
Kültürel yayılma:	Belli bir toplumda kültürün maddi ve manevi öğelerinin dıştan içe ya da içten dışa doğru yayılmasıdır. Bu durum kültürel yozlaşmaya neden olabilir.

Yorum

Kültürlenme tanımı, belirli bir kültür olarak değil, bir kalıp tanımlanmaktadır.

Bunlar bir itici sıfat oluşturması ile sevgi dışı yaklaşım boyutunda itici olacağı açıktır.

Sevgi ve insanlık boyutu içinde olmayanlar bir karşı reaksiyonu da oluşturması doğaldır.

Yukarıdaki yaklaşımın irdelenmesi gereksiz, tümü bir isyan boyutunu çağrıştıracak anlamdadır.

1) KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİ⁸

Dr. Mahmut Tezcan

Bu çalışmada eğitimin kültürel temellerine değineceğiz. Konuyu kuramsal olarak ve çeşitli ülkelerdeki deneysel bulguları gözden geçirmek biçiminde ele alacağız.

GİRİŞ

Kültür ve eğitim, birbiriyle yakından ilişkili iki alandır. Bu iki alan arasındaki ilişkilerin fazlalığı nedeniyle "Eğitim Antropolojisi" adında yeni bir çalışma alanı geliştirilmiştir. Kültürel antropolojinin konusunu tek kelime ile "Kültür" oluşturmaktadır. Eğitim antropolojisi ise kültürle eğitim ilişkilerini çeşitli kültürlerle göre ele alan bir daldır. Antropolojik kavram ve verilerin ilk ve orta öğretim yetiştirme kurumlarına uygulanmasıdır. Antropolojik kavram ve yöntemlerin eğitim süreci çözümlenmesine uygulanması denebilir (Spindler 1963, s. 41) Başka bir deyimle, insanın yeryüzünde bugünkü durumuna değin ki eğitici süreçleriyle ilgilenir. Özellikle insanın toplumsallaşma veya kültürleşme süreçlerinin genel özellikleri üzerinde durur. İnsanın eğitici süreçleri ve doğuşundan bugüne kadarki yapısını karşılaştırmalı olarak inceler (Prichard Buxton, 1973, s. 28-30).

Yorum

Sosyal Antropoloji Biliminin konusu kültürdür. Tarihsel süreç olarak ifadesidir. Bu açıdan kültürel gelişimlerin irdelenmesine de olanak sağlanmış olmaktadır.

Kültürle eğitim arasındaki doğrudan ilişkilere başlamadan önce sosyokültürel sistemde insan davranışını belirleyen çeşitli öğelere bir göz atalım.

I. Sosyo-kültürel sistemde davranışın toplumsal belirleyicileri Antropolog J. Honigmann, herhangi bir toplumsal durumun üç kültürel öge tarafından etkilendiğinin belirtir. Bunlar ideoloji, teknoloji ve toplumsal örgüttür (Honigmann, 1959). Bunların birbirlerine bağlı oldukları varsayılır. Bunlardan bir tanesinin değerini nasıl etkilediğini görmek için onu bağımsız değişken olarak ele alabiliriz.

Yorum

Kültürel öğeler, 8, 88 ve 888 gibi Güvenç tarafından öğelere ayrılabilir. Ancak, ideoloji, teknoloji ve örgüt boyutu olarak üçe indirilmesi haksızlık olacaktır. İdeoloji bir etkileşim ama eylemsiz olamaz. Teknoloji ise kültür parametreleri içinde en fazla etkileşim olandır. Örgüt boyutu deyince içinin doldurulması gereklidir.

A) İdeoloji

Evren ve onun içinde insanın yeri hakkında toplumsal bakımdan ölçülendirilmiş inançlar, hastalık kaynakları ve diğer tehlike çeşitleri, kavramlar, ait olma ile ilgili tutumlar; kişi, obje, yer ve zamanla ilgili duygular, ne yapılması ve yapılmaması gerektiği ile ilgili değerler ideolojiyi oluşturan örneklerdir. İdeoloji yoluyla okullar sosyo-kültürel sisteme temel katkıda bulunurlar. Diğer kurumlarla birlikte kültürel mirasın aktarılmasına çalışırlar.

B) Teknoloji

Coğrafi çevreden alınanlar, toplananlar ve coğrafi çevreyi değiştirmeler anlaşılmaktadır.

Okullar burada da yardımcıdır. Madde dünyasını manipüle etmekle bireylere teknikler öğretilir. Örneğin ilkelerde toprak işleme, avcılık, balıkçılık, hayvancılık teknikleri öğretilir. Daha karmaşık toplumlarda mesleksi ve teknik beceriler, imalat, ticaret ve endüstriyel teknikler öğretilir.

C) Toplumsal Örgüt

Toplumsal yapıda yerleşmiş ilişkiler ağı içinde cereyan eden her şeyi içerir. Akraba grupları dernekler gibi gruplar buraya girer.

Bireyler ilişkilerini örgütler ve birbirlerini etkilerler. Ekonomik, akrabalık, dinsel, politik, eğitsel kurumlarla ilgili yatay dikey ilişkilerin hepsi toplumsal örgütte yer alır. Organize bir kurum olarak eğitim burada yer alır. Normların takviye edilmesi ile sınırlandırılmış olur (La Belle. 1974)

II. Kültür—Eğitim İlişkileri

"Kültür" kelimesinin sosyolojik anlamı, bir topluluğun tüm yaşam biçiminin ifadesidir. Ralph Linton'a göre kültür, öğrenilmiş davranışlar ve bu davranışların sonuçlarından meydana gelen bir bileşimdir. Onu bir araya getiren öğeler, belli bir toplumun üyelerince paylaşılır ve aktarılır. Yemek yeme, giyim, kullanılan dil, evlenme, sevim, ölü gömme, futbol oynama, kitap okuma vs. yi içine alan bir kavramdır.

Başka bir tanımla kültür, insan davranışının öğrenilen kısmıdır.

Kültürün eğitsel kavramlarla ifadesi "Beşeri öğrenimin paylaşılmış ürünleridir" biçimindedir. (Sigleton, 1974, s. 27). Bu tanım, kültürel davranış, doğuştan gelen içgüdüler yahut diğer kalıtsal özelliklerden ayırır. Biyolojik kalıtımın tersine kültür, toplumsal kalıtım olarak adlandırılabilir ve bir toplumsal grupta kuşaktan kuşağa aktarılır.

Eğitim ise, geniş anlamda kişiliğin gelişimi olarak ifade edilir. Okul, ev ve bunların dışında cereyan eden bir süreçtir. Başka bir deyimle eğitim, tüm topluluğun bir eylemidir. Yaşamayı öğrenme açısından bakılacak olursa eğitim, bir topluluğun aslında tüm yaşamıdır (Ottaway, 1968, s. 7).

Yorum

Konu toplum olamaz, toplumu oluşturan bireylerdir. Her bireyin farklı kültürel yapıda olması da doğaldır. Bu açıdan kültürü toplumsal tanımlayan ifadeler katılmak olası olamaz. Ancak genel yapı olarak her bireyi aynı elbiseyi giydirmek, askerlik gibi onları görünmez kılacaktır.

Genel özellikler

1. Farklı toplumlar farklı kültürlerle sahiptirler.

Dünya da kültürler birbirlerinden son derece farklıdır. Bu nedenle çeşitli kültürlerin özelliklerini gösteren karşılaştırmalı indeksler geliştirilmiştir. Bu indeksler farklı davranış ve geleneklere göre incelenirler. Tüm toplumlarda ortaklaşa davranış kategorileri bulunmakta birlikte bu davranışların biçimleri bir toplumdaki diğerine değişir. Bu, kültür kavramının temelidir (Ottaway. 1968, s. 24).

Bir örnek ele alalım. Bütün insanlar acıkırlar. Bu yüzden yemek yemelidirler. Yoksa ölürlər. Fakat bir insanın ne yediği coğrafya kadar kültüre de bağlıdır. Tercih olanağı olduğu zaman neyi seçtiği, onu ne biçimde sağladığı, nasıl pişirdiği, nasıl, ne zamanlar ve nerede yediği kendi toplumsal grubunun alışkanlıklarına göre değişir. Kurbağalar, kuş yuvaları, kokmuş ayı balığı, Hint irmiği.

Diğer ise manevî kültürdür. Buna "değerler kültürü" (de diyebiliriz. Bu iki kültür genellikle bir arada ahenkli ve dengeli olarak bulunur. Fakat hızla sanayileşmiş batı toplumlarında veya sanayileşme aşamasına olan geçiş durumundaki toplumlarda maddî kültür bu öğelerin hız ve oranında değişmemektedir. Böylece ikisi arasında bir boşluk doğar ki buna Ogburn, "Kültürel gecikme" veya "Kültürel boşluk" der (Hodgkinson, 1962, s. 110 vs..).

Kurama bir örnek verelim, A.B.D.nin son derece karmaşık cihazlar takımını geliştirecek ve icat ederek aya ayak basmaları olayını maddî kültürdeki hızlı değişimlere örnek olarak verebiliriz. Halbuki aynı ülkeden hapisane sistemi bu kadar değişmemiştir. 14 ve 15. yüzyıldaki sistemde çok az değişme olmuştur. O da sadece hükümlülerin yaşam sisteminde olmuştur (Buxton-Prichard, 1973, s. 61).

Estudam-yenidogan

Kuram eğitim alanında birçok sorunlar yaratmaktadır. Örneğin kimi mesleklerden zenciler ve diğer azınlık grupları Amerikan toplumundan yararlanamamaktadır. Hemşerilik artık uzun bir öğrenimi gerektirmektedir. Böylece bu alana giriş ölçütleri giderek yükseltilmektedir. Halbuki onların da bu mesleklerde yetişmesi bir gereksinimdir.

Yine A.B.D.de birçok aile okul programlarına seks eğitimi konmasını istemez. İlk tarımsal dönemlerde örgün eğitimde böyle bir derse gereksinim yoktur. Çünkü çocuk çiftlikte, bu konularda birçok deneyim ve bilgiye sahipti. Aile bu konuda sorumluluk sahibi idi. Halbuki bugün aile sistemi sanayileşme ile çok değişmiş, çiftlik tarzı aile kent ailesine dönüşmüştür. Dolayısıyla gencin eskiden olduğu gibi bu konularda deneyim ve bilgisi yoktur. Örgün eğitimde müfredat programlarında yer alması bir gereksinim durumuna gelmiştir (Duxton-Prichard, 1973, s. 61).

Yine A.B.D.de evli öğrencilerin akademik ve atletik katılım bakımından özgürlükleri sınırlandırılmıştır. Böyle siyasalar ilk Püritan felsefesine (Din ve ahlâk konusunda aşırı tutuculuk) dayanmaktadır.

Bu durum kamu oyunca kabul edilmemektedir. İşte bu durumlara eğitim sosyologları "Kültürel Atavizm" (eskiye bağlılık diyorlar (Bux- ton-Prichard, 1973, s. 62).

Bir başka örnek de A.B.D. de hâlâ okul takviminin eski tarımsal düzene göre düzenlemesidir. O zaman öğrencinin tarımda işgücünden yararlanıldığı için yaz ayları tatil oluyordu. Halbuki bu durum olmadığı halde yine tatil yaz aylarında yapılmaktadır. Tarım makineleşmiş ve niteliksiz çocuk işgücüne gereksinim kalmamıştır. (Buxton-Prichard, 1973, s. 62).

V. Toplumsal Denetim ve Eğitim

Geniş anlamda eğitim, toplumsal denetimin bir aracını oluşturmaktadır. Yeni kuşaklar, toplumsal normları ve onlara uyulmama durumundaki cezaları eğitim yoluyla öğrenirler. (Bottomore, 1962, s. 255).

Ödüllendirme ve cezalandırma biçimindeki yaptırımlar bir kültürde toplumsal denetimin kurulmasına yardımcı olurlar. Toplumla doğru tipteki tutum ve davranışlar için kültür, belirli normlar kurmuştur. Yaptırımlar, grup üyelerini normlara uydurmaya çalışırlar.

Normlara uyulmama durumunda psikolojik veya fizyolojik veya fizyolojik cezalandırma söz konusudur (Buxton-Prichard, 1973).

Ödüller gibi olumlu yaptırımlar ise kültürdeki normlara uymayı, onları kabul etmeyi teşvik eder. Birincil gruplar olarak bilinen ailede, komşulukta yaptırımlar geniş ölçüde enformeldir. Özgürlüklerin sınırlanması, dövme, bir şey satın alma, kötü durumunda cennete gidilmeyeceğini söylemek gibi şeyler informal örneklerdir. Halbuki geniş toplumlarda ikincil gruplar olarak bilinen kilise, okul ve devlet bürolarının yaptırımları nitelik bakımından formaldır. Örneğin üniversiteler olumlu yaptırımları temsil için burs verirler, öğrenci velisine şikâyet niteliğinde mektup gönderirler, kimi öğrencileri şeref listesine geçirirler, onur kuruluna üye seçerler. Diğer yandan okullar, olumsuz yaptırımlar olarak göz hapsi, fiziksel cezalar, soyutlama, gibi ihraç gibi disiplin cezaları verirler.

Yaptırımların temel amacı, kültürel gruplaşmada uygunluk, dayanışma ve sürekliliği sağlamaktır. Okullar resmî olarak bu yaptırımları içeren ayrı birer yönetmelik ve disiplin kurulları oluşturmuşlardır. Hızla değişen toplumlarda yazılı biçimdeki bu Formal yaptırımlarla öğrencilerin informal yaptırımları çatışma durumuna düşebilirler. Bu durumda, öğretmen ve yöneticiler bütün öğrencilerin kabul edeceği kurallar ve düzenlemeler formüle etmek güçleşmektedir (Buxton-Prichard, s. 63, 1973).

Örgün eğitimin olduğu ve içinde öğretmenlerin önemli bir meslek grubu durumuna geldiği modern toplumlarda diğer denetim çeşitleriyle rekabet ve bazen çatışma durumunda olan eğitim kendisi, aynı zamanda bilimsel bilginin kaynağı olarak esaslı bir toplumsal

denetim tipidir (Bottomore, 1962, s. 255).

VI. Gelenek, görenek de Eğitim toplumsal denetim biçimidirler ve toplumsal normlar takımını oluştururlar. Eğitim yoluyla öğrenilirler. Gelenekler, insanların toplum yaşamında kendilerini mutlaka itaate zorunlu duydukları davranış modelleridir. Görenek ise gelenekler kadar önemli değildir. Bunlara uyulmama durumunda gelenekler kadar sert ceza verilmez. Bunların hepsi de yazılı değildirler, informal biçimdedirler. Bir öğretmenin öğrencisiyle buluşması (Dating) sert tepki ile karşılanır. Genellikle yasaklanmıştır. Bir okul müdürünün kravat ve ceket giymesi istenir. Giymediği takdirde tepkisi pek sert değildir. Sadece ayıplanır. Eğitimciler ikisi arasındaki ayırımı yapabilmelidirler. (Buxton-Prichard, 1973, s. 64-65)

Yorum

Eğitim kültür parametrelerinin öğretilmesi olarak ele alınması, onu bir kalıp içine konulmasıdır. Bu verilen elbise ile beden uyumsuzluğunu da kültürel boşluk gibi tanımlamalar verilerek doldurulduğu görülmektedir.

Örf, adetlerin zaten toplumsal veriler olması, onun yumurta tavuk hikayesi boyutunda olması da doğaldır.

VII. Kültürce Yoksun Çocuklar ve Eğitim

Çeşitli toplumlarda egemen kültürün dışında kalan azınlık grupları vardır. Bunlara etkin gruplar da denebilir. Bunlar egemen kültürden çeşitli biçimlerde farklılaşmış gruplardır. Bu farklılaşmalar genellikle şu noktalar etrafında toplanabilir. (Kneller, 1971, s. 55)

- a) Din
- b) Dil
- c) Kırsal alanda, soyutlanmış olarak yaşarlar.

Estudam-yenidogan

- d) Gelir düzeyleri düşük alt sosyo-ekonomik gruplardır.
e) Etnik kökenleri farklıdır. (Irksal)
f) Fiziksel ruhsal ve zihinsel bakımdan sağlıklı değildirler.
g) Kız olanların eğitimi geleneksel olarak sınırlandırılmıştır.

Bunlar genellikle egemen kültürün dışında kalmışlardır. Egemen kültürün değerlerince denetlenen eğitim sisteminden kendilerini engelli olarak bulurlar. Genellikle gecekondulu veya sefalet mahallerinden gelen, düzensiz aile yapısına sahip bu ailelerin çocukları egemen kültür çocuklarından daha saldırgan ve yola gelmez niteliklere sahiptirler, örneğin Amerikan toplumunda okul, çocuklardan kibar olmayı, toplantılara katılmayı, başkalarının mülküne saygılı olmayı, bekler, çalışkanlığı, etkililiği ve ihtirası teşvik eder.

Yorum

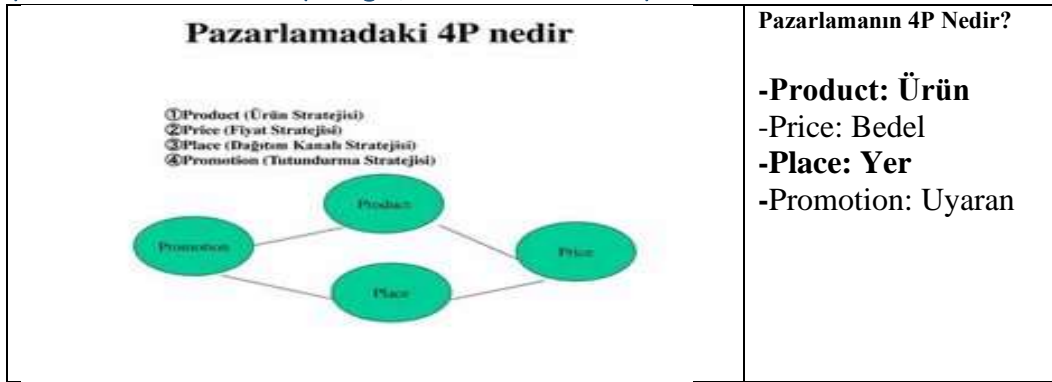
Kültürce yoksun terminoloji yerine, eğitimsiz, daha doğru ifade ile, diplomasız yaklaşımı daha doğrudur.

Kültürce yoksun denilen grup, genel kabile kültürü içindeki yaklaşımdır. Bu açıdan yazarın yoksun, ileri ve geri gibi ifadesi olmasa bile yadırganan bir tutumu vardır.

Görsellerden bakışlar

Bir resim bin kelimeye bedel ifadesi dikkate alınarak burada görsellerden de sorgulama yapılmaktadır.

1) Pazarlamanın 4 P'si (Google/Yandex Görselden)⁹

Şekil 3: Eğitimin bir cins ürün pazarlaması olarak ele alınması

Yorum

Eğitim de bir ürün olarak ele alınacak olunursa, Özellikleri:

-Product: Ürün. Bireyin istediği, sevdiği bir ürün olursa bunu alacak, daha kısa sürede öğrenecek ve beceri kazanmasını bile arttırabilecektir.

-Price: Bedel. Eğitimde elde edilen, ödenen bedel nedir? Dayak, zorlama olursa bu açıdan kaçınmak, uzaklaşmak olasıdır.

-Place: Yer. Eğitim yeri insanın kendisi, kendi yuvası, kendi arkadaşları ve dostlarını edindiği yer olmalıdır.

-Promotion: Uyarı. Diploma en büyük promosyon olmakta, bunun ile uzmanlaşmakta olduğunu sertifikasyonunu yapmaktadır.

Bir başka yaklaşım olarak Ekonominin 4E si eğitim olarak ele alındığında:

-Effectivity: Etkinlik boyutu, bir kişi İngilizce öğrenmiş ise, onu kullanmalı, etkin ifadesinde yer alabilmelidir. Eğitim etkin olmasını sağlamalıdır.

Estudam-yenidogan

-Efficiency: Eğitimde verimlilik gereklidir. Lügat bakmak anlamsız olmaktadır. Bir yere girdim, bir şeyler soracaktım, yabancı birisi dolaşiyor. Danışmaya gittim, burada 15 dakikadır dolaşiyor, bir şeyler de sormadı dedi. Gittim sorunu danışma masasını arıyormuş. Burası dedim, baktım lügat “*not making any information*” yazıyor dedi. Danışmanlık ile danışma, danış-ma kavramları karıştırılmış olduğunu gördüm. Masada oturan kişi erkek ve sert olması onu bu yola ittiğini sanıyorum. Bu açıdan ben sigara içilmez uyarısına bu kahve, çay mı elbette içilmez diye soğuk espri yaparım.

-Eligibility: Eğitim kendi bulunduğu yer en ideal eğitim yeri olabilmelidir. En ekonomik yer kendidir.

-Evoke happiness: Eğitimden amaç mutluluğu yakalamak olmalıdır.

2) Kültür-Eğitim İlişkisi (Google/Yandex Görselden)⁹

Şekil 4: Eğitim kültürün içinde ele alınarak, Kültürleşme, Kültürlenme ve Kültürleme kavramlarını kapsamaktadır.

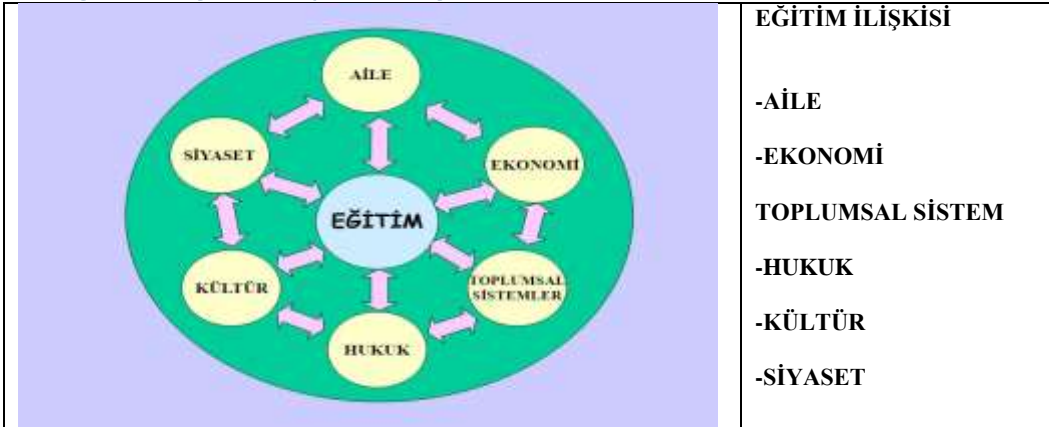
Yorum

Bir kalıp olarak kültür ele alındığında, o zaman bu eylemin etkinliği; a) Kültürlenme, b) Kültürleme, c) Kültürleşme olarak tanımlanmaktadır.

Burada bir değişim, gelişim ve ilerleme değil, kültürel gelişim yerine bir kalıbın öğrenilmesi eğitim olarak ele alınmaktadır.

Bir kıyafeti giymek o insanı o yapı içinde silikleştirmek olamaz.

3) Eğitimin Öğelerle ilişkisi (Google/Yandex Görselden)⁹

Şekil 5: Eğitimin her obje ile ilintisi vardır

Yorum

Kültür öğeleri olarak yapılan tanımlamaya benzer bir yaklaşım yapılmaktadır. Bunlar:

Klasik Endüstri Kültürü yapısı:

- a) **Aile Yapısı:** Önemli eğitim ile bağlantı olduğu belirgindir.
- b) **Kültür Kaynakları:** Burada da yer almaktadır.
- c) **Çevre:** Çevre toplumsal sistem içine konulabilir.
- d) **Eğitim:** Ana çekirdek içinde yer almaktadır.
- e) **Yönetim boyutu; Din, Devlet, İdare:** Ayrı olarak, siyaset, hukuk kavramları içindedir.
- f) **İnsan Yapısı:** Amaç insana verilen olduğu için ayrıca eklenmemiştir.
- g) **Sağlık:** Sağlık konu edilmediği görülmektedir.
- h) **Teknoloji:** Ekonomi olarak ele alınmıştır.

ÖZET: Bir konuyu işlerken, tüm öğelerin adı değişse de aynı kapsamları olduğu anlaşılmaktadır.

Göçmen Olgusu

Bir birey hangi kültürel yapıda olursa olsun, eğer yaşam endişesi nedeniyle göç yapıyorsa, göçmen kültürü yapısında olacaktır.

Birçok ülke onları turist gibi, para vermesi ile gözetiyor, ayrıca insan açığı doldurmak için, eğitilmiş, kendi lisanını bilen ve yetişmiş olanları seçerek kullanmaktadır. Almanya başvuran 500milyon içinden 14bin kadarını seçerek iş vermiş ve kabul etmişlerdir.

Ayrıca büyük bedeller ödemesi, ev, iş yeri kurması ile, 300bin Euro gibi bir para ile vatandaşlık sırasına almakta, 10 yıl sorunsuz ise vatandaşlık hakkı vermektedir. Amerika'da 5 yıl yeşil kart, sonra 5 yıl vatandaşlık verilmektedir.

Sorun, Türkiye gibi ülkeler milyonları almış, insanlık boyutu ile onlara, belirli alanda kimliklerini kaybetmeden, eğitim, beslenme, inanç gibi adetlerini vermesi, Hristiyan ve Ateşe Tapanların bile varlığını sürdürmeleri, onlar müsaade etmek ile ilgilidir. Onlardan gelen iş yapmak, alışveriş boyutu ile ilişkiler ile bir kazançta olmaktadır. Kendi kültürel yapı bozulmamasına çalışılmaktadır.

Amerika'da üst eğitimli olan %30-40 oranında kişilerin yabancı olması göç alınmasını gerekli kılmaktadır. Bunlar ülkelerinden seçilerek gelmekte, göç ise kontrolsüz olmaktadır. Bu açıdan eliminasyon onların sorunu olup, Ülkemiz ise varlığı, yaşamı temel almaktadır.

Sorun, bir üst kültür denilen, sömürgeci zihniyet onları köle yapmak isterken, onları koruyup gözetken, gönülden bağlı olması ile onları politik olarak bir taraf yaptığı için karşı çıkmaktadır.

ÖZET olarak bir göçmen, Kuran dahil, zorbadan kaçmanın öğütlenmesi ile, sevgi ve insanlık gösteren ile bütünleşmektedir. Bu onları kullanmak, sömürmek ötesinde farklı bir algıdır. Seven karşılığını bilir, insanlıkta olan bunun algılayabilir.

Neonatoloji Açısından Bakış

Prematüre Servisinde intörn olarak çalışırken, temel 1970 kavramı; kalan sağlar bizimdir, ekonomik değildir, sekelli insanlar yaratılmaktadır, çok donanımları, yer ve cihaz ötesinde, 24 saat devamlı çalışmayı gerekli kıldığı için istenmeyen üniteler olmuştur.

Estudam-yenidoğan

O dönemlerde destek için gidilen doğum birimlerinde, bozuk diyerek depoda olan kuvözler incelenmiş tümü çalıştığı ve firma yetkilisi ile birlikte incelenmiştir. Tümü kapatılmış, elektrik bağlantısı çıkarılmış ve düşmeler etkisiz hale getirilmiş olarak bulunmuştur. Ana şalter açılarak, düşmeleri ısıtacak konuma getirmek ile çalışır yapılmıştır. Ancak sorumlu hemşire, bunlar bozuk, ben nereden bebeklere bakacak hemşire ve hekim bulacağım, onları bırakın bozuk kalsın demiştir. Üst makamdan izin alınmadığı için de kızmıştır.

Eğer bir kültür, yenidoğan bebeklere bakmak yerine, göçmenlerde olduğu gibi, işe yarayacak veya yaraması beklenenler olması görüşte olunuyorsa, bu sevgi ve insanlık dışındadır. Kültür boyutunda da sevgi içinde olmak ve insanlıkta olmak kültürel bağlantısı, etik ilke olarak irdelenmeli ve eğitim ile de uyulabilir olmalıdır.

Sonuç

Bir insanı var eden boyutun eğitim olduğu, bunun okul yerine aile, çevre içinde de olması dikkate alınmalıdır. Önemli olan bireyin aldığı değil, kendi bünyesinde sevdiği ve ilgilendiği boyut olmasıdır.

Kendini bil vurgusu insan ancak birisi bilgi verir, uyarır, öğüt alırsa olasıdır. Kuran kelime anlamı ile, sunum, taktim, uyarıcı olduğu belirtilmektedir. Bize düşen ise bu boyutu algılamak, kısaca kendimizi bilmektir. Kendini bil bu açıdan Felsefe boyutunun simgesidir.¹⁰ (www.yesilscience.com) “*Nosce te ipsum*” ve “*Gnothi seauton*” “*Know Thyself/Kendini tanı*” Apollo Tapınağı üstündeki yazı olmakta, Yunus Emre'nin “İlim ilim bilmektir, İlim kendini bilmektir, Sen kendini bilmezsen, Ya nice okumaktır” şeklinde özetlemelerin olduğu bir açıktır.

SON SÖZ olarak her boyutun, başı, sonu hatta ortası sevgidir, yöntemi de insanlıkta olmaktır. Eğitim bunun bilinçli olmasını sağlar, birey de farkındalık ile aldığı eğitimin hakkını vermelidir. Rıza kendisine ait ise sorumlulukta kendisine aittir. Bir kalıp içinde değil, fikri hür, vicdanı hür ve irfanı hür olması ile kendisi olabilir.

Kaynaklar

- 1) B. Güvenç: İnsan ve Kültür. Boyut Yayınları, İstanbul.
- 2) Kuran: Kur'anı Kerim çözümü, www.ahmedhulsi.org. 2008.
- 3) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 4) Ç. Öztabak. Sokrates'in mirası: Kendini bil. İnternet, Google Search.
- 5) Kendini Bil. Yeşil Science
- 6) Google Görselden, Önce Kendimizi tanıyalım
- 7) [Eğitim Kültür İlişkisi \(Eğitim-vaktim/egitimvaktim.com\)](http://EgitimKulturIlişkisi(Egitim-vaktim/egitimvaktim.com))
- 8) M. Tezcan. KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİLERİ
- 9) Pazarlamanın 4 P'si. Kültür-Eğitim İlişkisi. Eğitimin Öğelerle ilişkisi. (Google/Yandex Görselden)
- 10) Kendini bil. (www.yesilscience.com)